

Wɔvɔvɔ dieke
Maki
 dɪ maagɪna wɔvɔna

Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuosisi ŋmɪŋ nyaan wɪa
 (Mat. 3.1-12; Luki 3.1-18; Jɔɔn 1.19-28)

¹ ŋmɪŋ Bɔadembɪŋ Yisa Masia wɪa die dɪ piiline dene
 wɔvɔna. ² Sɪba ŋmɪŋ naazɔba Azaya die dɪ maagɪna die wo:

“ŋmɪŋ baart dɪ,

‘Nɪ ye, n baan n tɔŋ wa n tɔntɔntɔ an ɔ woliŋ a dɪa fɔ
 nɪŋŋa

a wɔvɔnɪ fɔ sieti a yɪ fɔ.’

³ Vuon benne haagɪŋ ma a keese a mɔvɔla

‘Nɪ wɔvɔnɪ tɪ Yɔvɔvɔtɪeŋ kenɪŋ sieti

ta vaa a tɔvɔtɪ a yɪ wa.’ ”

⁴ Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuotamba ŋmɪŋ nyaabɔ
 die bie wo haagɪŋ ma a mɔvɔla a yɪa vuotamba dɪ ba vaa
 ba wɔvɔlatɪ ta ɔ sɪ ba ŋmɪŋ nyaan an ŋmɪŋ vaa a chaa ba
 ba wɔvɔlatɪ. ⁵ Ta vuotamba pam die dɪ nyɪŋ Judia tɪŋgban
 ma anan Jerusalemi tɪŋgban ma, a keŋ Jɔɔn jigɪŋ a balɪ ba
 tɔvɔlatɪ tɔvɔma a yɪ ŋmɪŋ ta Jɔɔn dɪ sɪ ba ŋmɪŋ nyaan
 Jɔɔdani mɔvɔŋ ma.

⁶ Jɔɔn die yeegi wo nyɪŋyeeki diekamba die ba nagɪna
 nyɔvɔnɪ kobiti a wɔvɔnɪ, ta bɪ bɔbɪ gbantɪ ɔ chɪan ma,
 die ɔ nyɪndiike die dɪ yi sankpara anan siesi. ⁷ Die ɔ balɪ
 a yɪ vuosisi dɪ, “Vuodieke dɪ hagɪvɔna a tɪan mɪŋ balla ɔ
 keŋ n kɔvan chaan, n ka tɔvɔ vuodieke dɪ baan nan gbirigi
 ɔ nɪŋŋa ta vɔarɪ ɔ nɪra guune gban. ⁸ Manɪŋ n sɪa wa
 anan nyaan, ama wɔvɔnɪ ɔ balla ɔ nagɪ ŋmɪŋ Haalɪŋ a sɪ
 nɪ sɔvɔtɪ.”

²¹ Die Yisa anan v kvananduturba die dt ga tun kaant ba wasnana Kapenomi; ta juu vuosi davvustur daraan dt ken ba ga Hmty jvustv juoku me, v piili a daga vuosisi Hmty wta. ²² U dagtkv gie die dt yi be mamachi pam, dama v dagt ba sba vuodieke dt yalla yiko, die ka ka stv sba Hmty muraha dtdagurba die dt njaana a daga ba wa.

²³ Womi ta dembi dieke jumbakv dt yalla wa die dt ken a juu Hmty jvustv juoku sv, ²⁴ a keesi pam ta baart dt, “Yisa, vuodieke dt nyinna Nazeriti, bia fv yaala tv jigiv? Ken dt fv chvsv tv mv? N sba vuodieke dt yine fv, yiwo Hmty tvntv kast vuov.”

²⁵ Ama ta Yisa die dt natv wa, “Tart watv ta va wa!”

²⁶ Jumbakv die dt paalv a dv v nyvngbantv pam ta taan keesiv pam ta die nyv v ma. ²⁷ Die, die dt yi ba mana mamachi ta ba ptasa ba chanchaalv dt, “Bia wvna? A yiwo wvhaala? U yaa yiko ta yv jvmbatv nvan ta a tuose nbar!”

²⁸ Naa chvan wta, Yisa saanv die dt dta Galili tvngbanv mana.

Yisa dt gbaanna daadanv pam Dene

(Mat. 8.14-17; Luki 4.38-41)

²⁹ Die ba dene a nyv Hmty jvustv juoku sv die wvntv anan Jemisi anan Jvvn die dt ga a juu Simoni anan Andurusi tigiv me. ³⁰ Ta Simoni hanv hvgv die dt dva a yvagt, die v nyvngbantv dt faast tuuli, ba balv Yisa v yvagt v gie wta. ³¹ Yisa dt ga a yivi v nuuv ta svvvi wo v hagt kalt, v yvagt v mana dt kpatv ta v nyvngbantv mana dt fv, ta die v hagt a yi chaantv a yv ba.

³² Ta dnda daart mi Hmty die dt june, vuotamba die dt chii yvagt tvli anan vuodiekemba jvmbatv dt yalla ba a kiev Yisa jigiv. ³³ Ta tvka gie vuosi mana die dt lagtv a ken suuli tigivi me. ³⁴ Die v vaa vuodiekemba die dt yvagt v yvagt v yiri yiri mana dt ye gbaamv, ta bv yagt jvmbatv

vuotamba pam ma, ama ʋ ka saaga dɪ jɪmbɪatɪ balɪ wɪŋ, dama die a sɪba vuodieke ʋ yine mɪŋ.

*Yisa die dɪ balla wɔvɪna Galili tɪka ma dene
(Luki 4.42-44)*

³⁵ Yisa die dɪ wolɪŋ a nyɪŋ tigiri gie me ta kparaast ye ka kɔma, ta ga haagɪŋ ma a ga jɔʋsa ŋmɪŋ. ³⁶ Ta Simoni aŋaŋ ʋ chanchaalɪba die dɪ dɪa a yaala ʋ jigɪŋ, ³⁷ die ba yene wo wo ba balɪ wa, “Vuonɪ mana yaala ba ye jigidieke fɔ benne.”

³⁸ Ama ta Yisa die dɪ yɪŋŋi a balɪ ba, “Sie tɪ ga tɪŋkpaŋŋɪstɪ diekamba dɪ gbigine giena wa. Ntaala n balɪ ŋmɪŋ wɪa mi gbaŋ, dama die wɪa maŋ keŋ.”

³⁹ Naa chɪaŋ wɪa die ʋ dɪdɪa Galili tɪka mana mana, a ga bala ŋmɪŋ wɪa ŋmɪŋ jɔʋsɪŋ juone nɪŋ mana ta die a yaga jɪmbɪatɪ vuosi me.

*Yisa die dɪ gbaanna gamɪŋ dene
(Mat. 8.1-4; Luki 5.12-16)*

⁴⁰ Dembiŋ wɔnyɪ die dɪ gobine gamɪŋ die dɪ keŋ a gbirigi Yisa nɪŋŋa, ta jɔʋsɪ wa dɪ ʋ suŋŋi wo. Gaŋkɔ nɪŋ die dɪ baartɪ, “Dɪɪ yi fɔ dɔŋŋɔ fɔ gbaaŋ mɪŋ.”

⁴¹ Zɔɔɔɪŋ die dɪ yigi Yisa ʋ tɪntɪ ʋ nuuŋ a gbɪ wa ta balɪ wa, “N saagɪya. Fɔ yɔagɪbɔ kpatɪya mɪŋ.”

⁴² Womi lagɪ lagɪ daa wa yɔagɪbɔ die dɪ kpatɪ bɔnyɪ, ʋ nyɪŋgbaŋka die dɪ bɪ yɪŋŋi a sɪɪ sɪba die ʋ nyɪŋgbaŋka die dɪ wolinne a sɪɪ die wo. ⁴³ Womi Yisa die dɪ yi ʋ ga lagɪ lagɪ ama ta a paalɪ a balɪ wa aŋaŋ nɪŋŋmɪna dɪ,

⁴⁴ “Wɔmma, sɪmma fɔ keŋ a balɪ vuonɪ wɪaha gie. Ama gamma a ga nagɪ fɔ gbaŋ a dagɪ ŋmɪŋ kɪkaabɪtɔ wa a vaa ʋ jɪŋ fɔ aŋ fɔ kaabɪ kaabɪ dieke ŋmɪŋ die dɪ balla Mosisi yaa gamma gbaanɪŋ jigiri, aŋ vuonɪ mana seŋ a sɪmma a baartɪ wusie fɔ yɔagɪtɪtɪ kpatɪya mɪŋ.”

⁴⁵ Ama daa wa die dt ga a bala wtaha gie jigijn mana mana. Wusie, die v sen ga a balt wa die amv Yisa die ka bt a btagt juu tka svh vuosi me. Ta wtart jigidieke vuosi die dt worine, vuosi die dt nytna jigijn mana mana a kien v jigijn.

2

Yisa die dt gbaanna vuodieke nytngbanth die dt kpine dene

(*Mat. 9.1-8; Luki 5.17-26*)

¹ U bt yijhi ga Kapenomi die vuosi dt wsvh dt v bie mi. ² Die vuosi die dt keh v jigijn. Die wta jigijn die bt wori anan vuogaast dt baan nan dt beri, die juoku mana suuliye mth anan yeh me mana. Die v bala hmth wta a yta ba. ³ Womi ta dembisi banusa wonde a chii vuodieke nytngbanth mana dt kpine a kien v jigijn. ⁴ Die daadamba dt dala wa chth ma die ba ka btagt a yaa wa tvgt v jigijn. Ba yuori toli mampili dieke ma ma Yisa Masia dt benne wo. Ba wana yuori toli mampili* me a kpat wa, ba nagt daa wa anan gilingilinke a yaa svsh dvan Yisa nth. ⁵ Yisa die dt ye ta ba tuo wo dii mth, v balt daa wa, “N bva, n nagt fv taalt a chaa fv.”

⁶ Die vuodiekemba dt dagtnana hmth mtraha die bie mi a yile ⁷ dt “Wvta daa wa gie dt bala die? U bala sba v yi wo hmth. Vuobta baan nan nagt vuor taalt a chaa wa ntaala hmth nytna?”

⁸ Ta Yisa die dt wvth mthi ba svhanyile, a balt ba dt, “Dt bta nt yile nt svh ma die? ⁹ Wvta yine mvt? Fv baan nan balt a yt vuodieke nytngbanth dt kpine, ‘N nagt fv taalt a chaa fv?’ Yaa fv baan nan balt ‘Hagt nagt fv gilingilinke a chth?’ ¹⁰ N nan wa a dagt an nt stmma a

* 2:4 2.4 Ba nan kuse ba juone sikpeh me.

baart manɩŋ Vuota Bɔa yaa yiko dɔnta ma ma a nan bɩagɩ a nagɩ vuosi tumbɩatɩ a chaa ba.” Die wɩa die ɔ balt a yɩ vuodieke nyɩngbanɩŋ die dɩ kpine wo, ¹¹ “N bala fɔ, hagɩ a nagɩ fɔ gilingilinke, a kuli.”

¹² ɔ hagɩ bɔnyɩ a nagɩ ɔ gilingilinke, a chɔɩŋ ba mana nine me. Die ba yene wo die wo, ka paalt a yi be mamachi. Ba baart, “Tɩ bɩra ŋmɩŋ. Tɩ ye ka ye wɩŋ ka nɩast naa.”

*Yisa die dɩ wana Liiva die
(Mat. 9.9-13; Luki 5.27-32)*

¹³ Ka kɔaŋ chaanɩ Yisa dɩ bɩ yinɩ ga mɔgɩkpɩɩɩ gie lɔgɩŋ ta vuosi pam dɩ lagɩɩ ɔ jigɩŋ a gilinɩ wo, ta ɔ daga ba ŋmɩŋ wɩa. ¹⁴ Die ɔ dɩna chɔɩŋ wa die ɔ ga haart lampotuosiru wɔnyɩ Liiva, vuodieke die dɩ yine Alifusi bɔadembɩŋ, ta ɔ kalt ɔ tɔɔma juonɩ me. Yisa die dɩ balt a yɩ wa, “Hagɩ a dɩa n kɔaŋ”, Liiva die dɩ hagɩ a dɩ ɔ kɔaŋ.

¹⁵ Die kɔaŋ chaanɩ Yisa die dɩ die nyindiike Liiva tiginɩ me, lampotuosirinɩ pam ananɩ vuodiekemba dɩ kana ka dɩ Juu vuosisi mɩraha pam die dɩdɩ Yisa kɔaŋ. Ba pam die dɩ keŋ a gɔtɩ ba ma ananɩ ɔ kɔaŋandɩstɩɩba nyindiikehe jigɩŋ. ¹⁶ Mɩra dɩdagɩɩba batanɩ die dɩ yine Farasisi die dɩ yene Yisa ananɩ lampotuosiribe ananɩ vuodiekemba dɩ kana ka dɩ Juu vuosisi mɩraha die dɩ lagɩɩna tamba a die nyindiikehe, die ba pɩast ɔ kɔaŋandɩstɩɩba dɩ, “Bɩa yine wɔnɩŋ ananɩ vuodiekemba dɩ kana ka dɩ Juu vuosisi mɩraha mi chanchaalɩŋ dɩ lagɩsa a die?”

¹⁷ Yisa die dɩ wɔɩŋ ba ta balt ba dɩ, “Vuodiekemba dɩ yalla alaafta ka yaala gbɩgbaantɔ, sie vuodiekemba dɩ yɔagɩna. Dɩ ka yi vuovɩna wɩa manɩ keŋ, wɔbɩatɩtielinɩ wɩa manɩ keŋ.”

*Nɔabɔɔɩŋ wɩa dene
(Mat. 9.14-17; Luki 5.33-39)*

yi Hmunn. Saŋka mi Abiata die yine Hmŋ kŋkaabitba jakuŋ. Ama ti mira die ka baart vuogaast ŋobŋha sie Hmŋ kŋkaabitba nyŋna ma; ama ta Davidi die dŋ ŋobŋ paanuku gie, halt ta die a nagŋ atan a yi u kuŋandŋsŋrŋba gbaŋ ba ŋobŋ.”

²⁷ Womi die u balt a kpatŋ ba dŋ, “Vuotanŋ wŋa Hmŋ dŋ naaŋ davuŋsŋkŋrŋ ama daa davuŋsŋkŋrŋ daart wŋa u naaŋ vuotanŋ. ²⁸ Die wŋa, manŋ vuota Bwadembŋ yine davuŋsŋkŋrŋ daraaŋ jakuŋ.”

3

Nuukpiikŋ gbaanŋ

(*Mat. 12.9-14; Luki 6.6-11*)

¹ Saŋŋa kaantŋ bŋbra Yisa dŋ bŋ yŋŋi ga Hmŋ jŋamŋ juoku me. Daa wŋnyŋ dŋaŋ die benne mi a yallŋ nuukpi-ikŋ. ² Farasisi vuosi dŋaŋ die benne mi a yaala wŋŋ ba nagŋ a yigi Yisa, die wŋa die ba paalt a paala wa dŋ ba ye sŋba u nan gbaaŋ daa wa davuŋsŋkŋrŋ daraaŋ. ³ Yisa dŋ balt a yi nuukpiikŋrŋ tieŋ, “Keŋ tŋaŋ a zie nŋŋa.” ⁴ Yisa dŋ pŋast daadamba, “Bŋa mŋna ti yi davuŋsŋkŋrŋ daraaŋ? Tŋ mŋ ti yi vŋŋŋŋ yaa, ti yi bŋaŋ? Tŋ mŋ ti gbati miivoli yaa, ti kuŋ?” Ama die ba ka bŋagŋ ye wŋŋ a balt. ⁵ Yisa die dŋ jŋŋ sŋnyŋŋŋŋ ta daansŋ ba a keŋ tŋaŋ aŋaŋ die mana yŋrŋ ta die u chŋgŋ ba zŋŋŋŋ dama die ba yiwo vuotŋgŋ. Womi u balt daa wa, “Tŋrŋ fŋ nuuke.” ⁶ U tŋrŋka, a ye gbaanŋ. Farasisi vuosi die dŋ nyŋŋ lagŋŋku jŋgŋ a ga ba aŋaŋ naaŋ Herodi vuosi dŋ ye tamba a lagŋŋ taŋ a yaala sieti ba baanŋ nan nagŋ a kuŋ Yisa.

Die vuotamba dŋ dala ta dŋ Yisa kuŋ dene

⁷ Die Yisa aŋaŋ u kuŋandŋsŋrŋba die dŋ hagŋ a sŋŋŋ ga mŋgŋkŋrŋŋ lŋgaha ta vuotamba pam die dŋ dŋ u kuŋ, vuodiekemba die dŋ nyŋna Galili aŋaŋ Judia, ⁸ aŋaŋ

Jerusalemi anaj Idumia anaj Joodani muguj gaaj anaj Taya anaj Sadoni tujbanj ma, ta ba dala pam ta lagisi u jigij; die ba wonna du u yi wo tontontumba wa, die ba kej u jigij mugukpuri luguj. ⁹ Ta u balu u kvanandusiriba du ba nagi haarij a yi wa aj u juu a kala ta daji vuosi gie Hmuj wa, amu ba kaaj biagi a kpanji wa, ¹⁰ dama die u yine ybagtielij pam die du ye gbaama wa, die du yi vuodiekemba mana mana du ybaguna die du kiej du ba gbi wa. ¹¹ Vuodiekemba jumbati die du yalla du kej ye wo sanja mana, ba njan nan wa u nujja ta nata ta baari du, “Fujuj yiwo Hmuj Bvadembi.”

¹² Ta u die du balu ba anaj nujuna du ba da kej mubu a yi vuosi.

Yisa die du vvaruna u tontontumba baj anaj bale dene

¹³ Naa kvanj chaaj Yisa die du jvatu taj sikpej ta wa wa vuodiekemba u yaalana du ba kej, die ba kej u jigij. ¹⁴ Yisa die du vvaru vuosi baj anaj bale, a wa ba tontontumba, du ba bemme mi u jigij aj u tumma ba, ba mubuma u wvunaha, ¹⁵ ta bi yalluma yiko a vvaruma jumbati vuotamba ma.

¹⁶ Vuotamba baj anaj bale dieke u vvaruna Saara wonna; Simoni, vuodieke Yisa die yuna wa Piita anaj ¹⁷ Jemisi anaj u numba Joon, vuodiekemba die du yine Zebedi balli; ta Yisa die du yi ba Bvanejesi, ka chaj yiwo nuj natuj balli; ¹⁸ anaj Andurusi anaj Filipi, anaj Batolomiwo, anaj Matiwo, anaj Tomasi, anaj Jemisi vuodieke die du yine Alifusi bu anaj Tadeusi, anaj Simoni vuodieke die du yaalala banuj juu vuosi yalluma ba gbanj ¹⁹ anaj Judasi Asikaroti vuodieke die du nyuna Yisa kva.

*Jumbati naaj wa Beelizebuli wa
(Mat. 10.1-4; Luki 6.12-16)*

²⁰ Naa kvaŋ chaan̄ Yisa die d̄i kuli; ta daadamba pam die d̄i laḡis̄t̄ w̄on̄ŋ aŋaŋ ʋ kvaŋand̄is̄r̄iba jigiŋ ta die ka yaa saŋa d̄i ba dii nyindiike. ²¹ ʋ tigiŋ vuosi die d̄i w̄onna die wo, ba keŋ d̄i ba yigi wo, dama vuotamba die bala d̄i ʋ yi wo ȳl̄ŋyaan̄.

²² Die ŋm̄ŋ m̄ra d̄idaḡr̄iba die d̄i nȳnna Jerusalemi die d̄i baar̄t̄ d̄i, “J̄mb̄iat̄t̄ naan̄ wa Beelizebuli* die yalla wa ʋ b̄iaḡt̄ ʋv̄ara j̄mb̄iat̄t̄ daadamba ma, d̄i yiwo Beelizebuli yiko w̄ta.”

²³ Die Yisa die d̄i wa d̄idaḡr̄iba gie d̄i ba keŋ ʋ jigiŋ, ta die ȳl̄ ba nandaḡŋ, a p̄tas̄t̄ ba d̄i, “Sitaani nan saaḡt̄ a ʋv̄ara ʋ ḡbaŋ vuosi me? ²⁴ Naan̄ vuosi d̄i ȳŋŋi a waga tamba, ba naar̄t̄ kaan̄ b̄iaḡt̄ a zie. ²⁵ Ta d̄i yi tigiŋ vuosi d̄i ȳŋŋi a waga tamba, ba tigiri kaan̄ b̄iaḡt̄ a zie. ²⁶ Ta Sitaani d̄i ȳŋŋi a waga aŋaŋ ʋ ḡbaŋ ʋ kaan̄ b̄iaḡt̄ a zie, ʋ kpat̄ŋ wonde.

Yisa die d̄i ch̄ʋst̄na Sitaani haḡr̄ŋ w̄ta dene

²⁷ “Vuon̄ wori a baan̄ b̄iaḡt̄ a ga haḡr̄t̄ien̄ tigiŋ me a ga gaar̄t̄ ʋ nyinti, sie ʋ woliŋ b̄ʋb̄i wa ta ka kvaŋ chaan̄ ʋ b̄i gaar̄t̄ ʋ tigiŋ nyinti mana.”

²⁸ Yisa d̄i b̄i balt̄ ba d̄i, “Wusie maŋ bala n̄t̄, ŋm̄ŋ nan vaa chaa vuosi ba w̄b̄iat̄t̄ aŋaŋ ba w̄t̄ʋḡib̄iat̄t̄ mana; ²⁹ ama vuodieke mana d̄i balt̄ w̄t̄ʋḡib̄iat̄t̄ a ȳl̄ ŋm̄ŋ Haal̄ŋ, ŋm̄ŋ kaan̄ b̄i naḡt̄ ʋ taal̄t̄ a chaa wa naada yaa gamma haahuu.” ³⁰ Yisa die balt̄ wa w̄t̄aha gie, dama die ba baar̄t̄ d̄i, “J̄mb̄iaŋ die yalla wa.”

Yisa nuŋ aŋaŋ ʋ n̄mball̄t̄ w̄ta

(Mat. 12.46-50; Luki 8.19-21)

³¹ Saŋka mi Yisa nuŋ wo aŋaŋ ʋ n̄mball̄t̄ die d̄i keŋ ta zie yeŋ me, ta t̄ŋ vuon̄ d̄i ʋ wa wa mi. ³² Daadamba die

* ^{3:22} ^{3.22} Sitaani saan̄ b̄ina yi Beelizebuli.

Wudieke wta ɔ yina nandagɪɪ
(Mat. 13.10-17; Luki 8.9, 10)

¹⁰ Yisa die dɪ yine ɔ nyɪna a kalɪ, vuodiekemba die dɪ benne mi a wɔɲ ɔ balɪkɔ batan die dɪ lagɪɲ a gɔtɪ ɔ kɔʋanandɪsɪrɪba ma a ga ɔ jigɪɲ a balɪ wa dɪ ɔ dagɪ ba nandagɪɪ chtan. ¹¹ Yisa die dɪ yɪɲɲɪ a balɪ ba, “Nɪnɪɲ ɲmɪɲ naari wɔlɔbɪrɪkɪɲ man baa n dagɪ nɪ dene, ama vuotɪalɪkaha nɪɲ nan wɔɲ wɪaha gie mana mana nandaga sɔɲ. ¹² Amɔ

‘Ba nan dɪ daansa a daansa
 ama ba kaan ye jaan;
 ba nan wɔɲ a bɪ wɔɲ a gɔtɪ
 ama ba kaan dɪ sɪba ka chtan.

Dama ba keɲ a sɪba a chtast ba
 nan yɪɲɲɪ a keɲ ɲmɪɲ jigɪɲ,
 an ɲmɪɲ tɪɲ nagɪ ba tɔmbɪatɪ a chaa ba.’ ”

Nandagɪɪ chtan

¹³ Womi Yisa die dɪ pɪast ba, “Die nɪɲ nɪ ka sɪba nandagɪɪ gie chtan? Nɪ wa baa nɪ yi wo lalɪ a sɪmma nandagaha mana chtast? ¹⁴ Bɔbɔrɪtɔ wa nɪast wa vuodieke dɪ balala ɲmɪɲ wɪa. ¹⁵ Nyindiekemba die dɪ nanna sieku me wo yi wo vuodiekemba dɪ ɲaana a wɔɲ ɲmɪɲ wɪaha ama dɪ ka yɔasa ta Sitaani keɲ vɔarɪha ba ma. ¹⁶ Vuosi batan dɪan nɪast wa nyɪɲbɔra diekemba die dɪ nanna tanjaalɪka sikpeku; sanɲa dieke mana ba keɲ a wɔɲ ɲmɪɲ wɔbalɪkaha dɪ ka yɔasa ta ba mɪɲɲɪ a tuohe anan sɔgɪfɪalɪɲ, ¹⁷ ama a ka dɔaga ba sɔgɪtɪ ma a yɔasa, dama wɪrɪ gie ka sɔsɔɲ ba sɔgɪtɪ ma ma, die wɪa ba keɲ mugisi be yaa wahala dɪ keɲ juu be wɪaha gie chtan ma ba ɲaan nagɪha a taan mɪɲ lagɪ lagɪ. ¹⁸ Batan dɪan nɪast wa nyindiekemba die dɪ nanna hanɲɔɔsɪ dagɪrɪsɪ ma wa. Vuosi gie ɲaan wɔɲ wa ɲmɪɲ wɔbalɪkaha, ¹⁹ ama

duntaka gie wumugisike, anjan ligire yaaltj anjan nyinti yiri yiri yaaltj njan juu ba sɔn mɔn a nyagɔ waha amɔ a kaan nyɔn nyɔnnyɔnka. ²⁰ Ama vuota diekemba dɔ ntasɔna nyɔnbɔri diekemba die dɔ nanna tɔngban vɔvɔn ma, ba wɔma waha gie ta tuo dii, ta yie vɔvɔn. Bataɔ dɔ nyɔna banɔsɔ-taa taa, ta bataɔ dɔn dɔ nyɔna banɔsɔ-yɔbaba yɔbaba, ta bataɔ dɔn dɔ nyɔna kɔbɔga kɔbɔga.”

Popoli wɔ

²¹ Yisa die dɔ bɔ a pɔasɔ ba dɔ, “Vuon nan chogisi popoli a zien juon sɔn ta ligike anjan kpali, yaa ta nagɔka a zien gado chɔn? Aayɔ, ɔ nan nagɔka a zien jaan sikpen. ²² Jadieke mana dɔ lɔbɔrɔna nan nyɔn yaaltj ma, ta jadieke mana jaan dɔ bubine nan dɔ bie yen me. ²³ Die wɔ vuodieke dɔ yaa tɔba a nan wɔn, ɔ wɔmma.”

²⁴ Die ɔ bɔ balt a gɔtɔ ba, “Nɔ chɔsɔma a wɔmma nɔ wɔnnana wudiekemba ba, sie diekemba nɔ dɔsɔna a die vuosi sarɔya, ŋmɔn baa ɔ dɔ wa hanɔn sieti mi gban gban a dii nɔ sarɔya. Ama ŋmɔn nɔn sietiti nan paalt a tɔba a tɔn nɔ sietiti. ²⁵ Vuodiekemba dɔ yalla nan ye a gɔtɔ ama vuodieke dɔ wone jaan, halt bɔta dieke gban ɔ yalla wa ɔ nan waartka.”

Bɔrɔn nandagɔrɔ wɔ

²⁶ Yisa die dɔ bɔ a baart dɔ, “ŋmɔn naart nɔasɔ wa sɔba vuon dɔ bɔrɔna ɔ nyɔnbɔra ɔ kɔban ma, ²⁷ ɔ njan gɔbɔra yun ta haga sɔkɔsɔn ta a nyuun ye mɔn ta bɔrɔma; ama ɔ zɔ a yinene die a nyuune ta bɔrɔma wa. ²⁸ Tɔngbanka gban gban yinene nyɔnbɔraha dɔ nyuune ta bɔrɔma a nyɔnna bie. Nyɔnbɔraha daaku njan a wolɔn a bɔrɔn, kɔban chaan ka pɔsɔ vaatɔ ta kɔban kɔban ka sikpeku mana mana nyɔn bie. ²⁹ Nyɔnbɔraha dɔ ken a bii kɔvaku tien njan nagɔ wa ɔ jɔbɔn a piili a gobe dama a gobɔn sanja tɔgɔya mɔn.”

Nyujbura nandagiri

³⁰ Yisa die di piast ba di, “Bia jaan ti baa ti nagt ijmij naari a magtst? Yaa nandagi bia ti baa ti nagt a dagt ka chitaj an vuonj mana summa? ³¹ Ka su siba kajmuntij bij vuonj di nagina a buri tujgbanj ma, ka yi jabij a tianj nyujbura mana mana dunta ma ma, ³² ama di ka yusa ta ka nyuuj a birij a tianj dunta vapogiti mana. Ka njaan faast yaa wa dachagstikpuma pam anaj nembisi di baanj nan biagt a yugt ba tuosi ka sikpenj.”

³³ Yisa die nagt wa nandaga ntasa siba naa, a dagt ba ijmij wta pam. Die u dagt ba wa nandaga diekema ba baanj nan di siba a chitast. ³⁴ Die u ka balt wuj a yta ba ta ka nagt nandagij a balt, ama sanja dieke nij mana die wuntij anaj u kvanandusiriba nyuna ma di keja a kalt, u njaan dagt ba mij nandagaha mana chitast.

Bulogtstij anaj nyaan die di tuone Yisa nbari dene

³⁵ Duntij daari mi gbanj gbanj jijmij, Yisa die di balt a yi u kvanandusiriba, “Ni vaa ti jvalt a tianj a ga mugikpuri gaari mi wo chaaku.” ³⁶ Die wta die ba va daadamba mi ta die a juu haarku Yisa die wone bie ka suj, banij anaj Yisa di ga. Haartst atanj gbanj die benne mi. ³⁷ Womi bulogstikpenkpij die di piili a ntga; nyaabu die di ponji a juo haarku suj. Die wta die haarku die di yaala ka suuli anaj nyaan. ³⁸ Yisa die bie wo haarku kvanj a nagt u sikpenj a kpagiti dafere a gubura. U kvanandusiriba di sugiri wa a baari, “Dudagru, di ka mugisi fu ti balla ti kpi naa?”

³⁹ Yisa die di hagt a yi bulogstisbu nvanj, “Vaa nigij” ta balt a yi nyaan ponjiku dianj “Zie dene.” Bulogstisbu die di nan, mi mana die di paalt ftalt. ⁴⁰ Womi die Yisa die di piast u kvanandusiriba di, “Bia yine njmaamij di yallt ni, ni ye ko wo yada?”

mana mana die dt chigt a dt jigidieke dt golinne wo a ga a juu mbgkprt sɔɔ, nyaabɔ die dt dii he.

¹⁴ Dembin diekema die dt jɔnana perukusisi die chigt a ga tɔka sɔɔ aɔɔ ka tɔkpaɔɔt a balɔ wɔɔ gie a yɔ ba. Vuosi die dt nyɔ a ga a ye wudieke die dt yine wo.

¹⁵ Die ba ga Yisa jigɔ a ye daa dieke die jɔmbakɔ die dt yalla wa ta ɔ kallɔ wa mi a yeegi nyinyeeke ta ɔ sikpɔɔ dt mɔɔ a tɔma, ɔmaamɔ die dt yallɔ ba mana mana.

¹⁶ Vuodiekema die dt yine wudieke die dt yine wo die dt piili a bala a yɔ vuosi wudieke dt yine daa dieke die jɔmbakɔ die dt yalla wa aɔɔ perukusisi.

¹⁷ Die wɔ die vuosi dt piili a jɔɔsa Yisa dt ɔ nyɔ ba tɔka sɔɔ.

¹⁸ Yisa die dt gana a juu haartɔ ma wa daa dieke die jɔmbakɔ die dt yalla wa die dt jɔɔst wa dt, “Vaa manɔ aɔɔ fɔ ga.”

¹⁹ Ama Yisa die dt ka saagɔya, ta yɔɔ a balɔ wa dt, “Yɔɔ a ga fɔ dembe jigɔ a balɔ ba Nabidie ɔmɔ dt yaalala fɔ wɔ dene ta piili a yi wudieke a yɔ fɔ.”

²⁰ Die wɔ daa wa die dt nyɔ a ga tɔkpaɔɔt baɔ wa mana mana a balɔ wudieke Yisa die dt yine a yɔ wa wa. Vuodiekema mana mana die dt wɔnna ɔ balɔ die dt yi be mamachi.

Havɔɔ bin dieke dt kpine aɔɔ hɔɔ yɔagɔɔtɔ wɔ

²¹ Yisa die dt bt yɔɔ a jɔalɔ a ga mbgkprt gaart mi wo chaɔ, daadaɔ pam die dt keɔ mili wo. ²² Daa wɔnyɔ ba wasɔnana Jaarusi, ta die yi Juu vuosi ɔmɔ jɔamɔ juoku nyɔkɔraha wɔnyɔ die dt keɔ mi. Die ɔ dene ye Yisa wa, ɔ nan a gbirigi ɔ dune me, ²³ ta jɔɔsa wa aɔɔ nɔɔmɔna ta baart dt, “N hɔɔtabɔ faastɔna a yɔagɔ. N jɔɔsa fɔ, keɔ a nagɔ fɔ nuusi a diisi ɔ ma aɔ ɔ ye alaafɔ a bemme ɔ mɔst ma.”

²⁴ Womi Yisa anan wa die dt gara, daadan pam die faastna a dt wa a gara die wta die ba kpannt wa jigin mana mana.

²⁵ Hɔgɔ wɔnyɛ die benne mi zɛɛ dt nyɛna ɔ nyɛnɔbanɛ ma, die dt faast a wɔn wa mɛn bɛna ban anan ale. ²⁶ Die ɔ paalt a ga wa gbɛgbaantɛ pam jige dt ɔ ye gbaamtɛ. Die ɔ dii ɔ ligire mana mana a ga kpatɛ, ama ɔ tɛn baan nan ye alaafɛta die dt wa a paalt a mugise wo daan mana mana. ²⁷ Die ɔ wɔnna Yisa wta wa die ɔ ga ɔ jigin a dt ɔ kɔan daadamba sɔn. ²⁸ Die ɔ balt a yɛ ɔ gban dt, “Man tɛn a ko a bɛagɛ a gbɛ ɔ nyɛnyeekehe gie n tɛn nan ye alaafɛta.”

²⁹ Die ɔ gbɛ Yisa nyɛnyeekehe gie die ɔ nyɛnɔbanɛka zɛmbɔ dt gobi bɔnyɛ, die ɔ mɛnntɛ ɔ sɔn ma sɛba ɔ wahala mana nyɛnya mɛn. ³⁰ Die dt dene a yi, Yisa die dt mɛnntɛ lagɛ lagɛ sɛba hagɛrɛn nyɛn ɔ ma ma mɛn. Die wta die ɔ yɛnɛi a ptast daadamba dt, “Mɛnta gbɛna n nyɛnyeekehe?”

³¹ ɔ kɔanandɛstɛba die dt yɛnɛi balt dt, “Ye daadamba dt milinene fɔ die, dt bɛa fɔ ptasa dt mɛnta gbɛna fɔ?”

³² Ama ta Yisa dt ye ko a daansa a ttanna dt ɔ ye vuodieke dt yine die wo. ³³ Hɔgɔ wa die dt stɛna wudieke die dt yine wo die ɔ keɛ a cheele anan nɛmaamtɛ ta gbirigi ɔ dune me a balt wusie a yɛ wa. ³⁴ Yisa die dt balt wa, “N lɛa, fɔ yadaka gbaan fɔ. Gamma anan sɔgɛdɔagɛn, fɔ yɔagɛbɔ kaan bɛ a yɛnɛi a keɛ.”

³⁵ Yisa die dt yene ko bala naa wa, tɔntɔntɛn batan die dt nyɛn Jaarusi tigin a keɛ balt wa dt, “Fɔ lɛa wa yɔagɛbɔ chɔstɛya mɛn, dt bɛa fɔ bɛ a daama dt dagɛrɔ wa bɛbra?”

³⁶ Yisa бага die wo ba baltɔ sɔn ta die a balt a yɛ Jaarusi dt, “Da vaa nɛmaamtɛ yalla fɔ, fɔntɛn ko tuo dii.”

³⁷ Womi die ɔ yi Piita anan Jemisi, anan Jemisi nɛmbɔa

Jɔɔn nyɩna ma die dɩ dɩ wa. ³⁸ Die ba gana a tugɩ Jaarusi tigiri, die Yisa die dɩ ye jigijɩ mana die dɩ chine a zie naanyɔŋɔɩɩ. ³⁹ Die ɔ ga a juu a pɩasi ba dɩ, “Dɩ bɩa watɩ gie mana? Dɩ bɩa nɩ kɔma? Bɩa wa ka kpiye, ɔ ta ko gɔɔra miŋ.”

⁴⁰ Die ba piili a vɔara wa fala. Die wɩa die ɔ yagɩ ba mana a nyɩŋ ta die a wa bɩa wa chɔɔŋ aŋaŋ ɔ nuŋ aŋaŋ ɔ kɔaŋandɩɩɩɩba ba bataa wa a ga juu jigidieke bɩa wa die dɩ dɩana wa. ⁴¹ Die ɔ yigi ɔ nuuŋ me ta balt a yɩ wa, “Taltɩ kumi”, ka chɩaŋ wone “Havɔɔbiŋ n baa fɩ hagɩ.”

⁴² Die ɔ hagɩ bɔnyɩ a dɩdɩ chɩŋ chɩŋ. (Die ɔ yiwo bɩna baŋ aŋaŋ ale bɩa.) Naa die dɩ yine wo, die dɩ paalt a yi be mamachi pam. ⁴³ Ama Yisa dɩ yɩ ba nuŋ ta paalt balt ba dɩ ba daa keŋ a balt a yɩ vuonŋ ta balt ba dɩ ba yaalt jaanŋ a yɩ bɩa wa aŋ ɔ dii.

6

Nazeriti vuosi die dɩ zetine Yisa dene
(*Mat. 13.53-58; Luki 4.16-30*)

¹ Yisa die dɩ yinŋi a ga ɔ tɩŋ, ta ɔ kɔaŋandɩɩɩɩba die dɩ dɩ ɔ kɔaŋ. ² Davɔɔɩkɩɩɩ daanŋ die ɔ ga juu ŋmiŋ jɩamɩŋ juoku me a piili a daga kɩkpaaku die dɩ benne mi ŋmiŋ wɩa. Daadamba die dɩ wɔnna ɔ dagɩkɩ die dɩ yi ba mana mana mamachi, die ba pɩasa taŋ dɩ, “Sɩa ɔ ye wɩaha gie mana? Bɩa yɩaŋ wɔnna ŋmiŋ dɩ nagɩ a yɩ wa? Halt ɔ tɔmma mamachi tɔɔma. ³ Daa ɔ yine kampɩnta ka? Daa Meri bɩa wa wonde? Daa ɔ yine Jemisi aŋaŋ Josefɩ aŋaŋ Judasi aŋaŋ Simoni mi wa? Daa ɔ tamba benne giena wa?” Ta ba zeti wo wo.

⁴ Yisa die dɩ yinŋi a balt ba dɩ, “Ba yɩa ŋmiŋ naazɩa jɩɩma jigijɩ mana mana miŋ ama ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ tɩŋ vuosi aŋaŋ ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ nɩballɩ aŋaŋ ɔ gbaŋ gbaŋ denŋ ka yɩa wa jɩɩma.”

⁵ Die υ ka bɪagɪ a tɔŋ mamachi tɔɔma pam mi ama ntaala yɔagɪtielibe bɪta die υ bɪagɪ a nagɪ υ nuusi a diisi ba ma die ba ye alaafta. ⁶ Die dɪ paalt yi wo mamachi, die ba wone yadaka wɪa. Womi Yisa die dɪ ga tɪŋkpaŋŋɪstɪ die dɪ benne mi chaaku a daga vuosisi.

Yisa die dɪ tunnana υ kɔaŋandɪstɪba baŋ aŋaŋ bale wo dene

⁷ Die υ wa υ kɔaŋandɪstɪba baŋ aŋaŋ bale wo a lagɪstɪ taŋ a tɔŋ ba bale bale. Die υ yɪ ba yiko dieke die dɪ tɪanna jɪmbɪatɪtɪ. ⁸ Ta die a yɪ ba nɔarɪ gie dɪ, “Daa nɪ pɔgɪɪ jaŋ a gamma nɪ dɪastɪ ntaala, daaŋbanɪŋ nyɪna ma. Nɪ daa keŋ a pɔgɪɪ nyindiike, nɪ daa keŋ a pɔgɪɪ bɪɔgɪ nɪ daa keŋ a suu ligire nɪ jafast ma. ⁹ Nɪ suu nɪra ama nɪ daa keŋ pɔgɪɪ nyɪnyeeke a gɔtɪ nyɪnyeeke diekemma nɪ balla nɪ yeegi wo me.” ¹⁰ Die υ bɪ a balɪ a gɔtɪ ba dɪ, “Ba keŋ a mɪŋŋɪ a tuo nɪ jigidieke mana mana nɪ bemme tigiri me a ga tɔgtɪ saŋŋa dieke nɪ balla nɪ nyɪŋ tɪka ma. ¹¹ Ama nɪ keŋ a tɔgtɪ jigidieke ba keŋ a ka tuo nɪ yaa ba ka wɔŋ nɪ wɔbalɪka nɪ nyɪŋ mi ta pɪstɪ nɪ naatala kɔɪŋ mi. Aŋ naa yi wɪŋ a gbara ba.” ¹² Die ba nyɪŋ a ga a bala vuosi dɪ ba chɪgtɪ a nyɪŋ ba tɔmbɪatɪ ma. ¹³ Die ba vɔarɪ jɪmbɪatɪ pam vuosi me ta die a duuri yɔagɪtieliŋ aŋaŋ kpaŋ ta die gbaaŋ ba.

Ƶɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuotaŋ ŋmɪŋ nyaan kuŋ wɪa

(*Mat. 10.5-15; Luki 9.1-6*)

¹⁴ Tɔ, Naaŋ Herodi die dɪ wɔŋ Yisa wɪaha gie dama υ saaŋ die dɪa wa jigɪŋ mana mɪŋ. Vuosi batan die balɪ dɪ Ƶɔɔn vuodieke dɪ sɪnana vuosi aŋaŋ ŋmɪŋ nyaabu hagɪna kuŋ me a yiŋŋi keŋ. Die wɪa υ yaa hagɪrɪbɔ a tɔma mamachi tɔɔmaha gie.

¹⁵ Ama batan̄ die d̄t baart̄ d̄t, “U yiwo ŋm̄n̄ t̄nt̄nt̄ba Elaja.”

Batan̄ d̄t baart̄ d̄t “U yiwo ŋm̄n̄ t̄nt̄nt̄ba s̄ba daa daa san̄ka t̄nt̄nt̄ba w̄nȳt̄.”

¹⁶ Naan̄ Herodi die d̄t w̄nna die u baart̄ d̄t, “U yiwo J̄w̄n̄ vuodieke die d̄t s̄nana vuosi ŋm̄n̄ nyaabu. Die n̄ yi ba gobi wo u sikpēn̄ ama u yin̄ji a kēn̄ wo u m̄st̄ ma.”

¹⁷ Naan̄ Herodi gban̄ gban̄ die ȳna n̄ban̄ d̄t ba yigi J̄w̄n̄ a b̄ba wa a naḡt̄ wa a yi dansar̄ka s̄n̄. Herodi die yi wo die dama die w̄n̄n̄ Herodi die faart̄ wa Herodiasi vuodieke u kana ka mu u faart̄ dama u n̄mb̄ba Filipi h̄oḡu die wonde. ¹⁸ J̄w̄n̄ vuodieke d̄t s̄nana vuosi ŋm̄n̄ nyaabu die ŋan̄ a bala Herodi daan̄ daan̄ mana d̄t, “D̄t wo sien̄ an̄an̄ f̄u baan̄ nan faart̄ f̄u n̄mb̄ba h̄oḡu.”

¹⁹ Naa ch̄tan̄ w̄ta die Herodiasi die d̄t j̄t̄ s̄n̄ȳt̄n̄ a ȳt̄ J̄w̄n̄, ta die a yaala u k̄s̄ wa, ama Herodi w̄ta die u ka b̄taḡt̄, dama Herodi gban̄ die ka saaga. ²⁰ Herodi die ch̄ga J̄w̄n̄, dama die u s̄ba a baart̄ J̄w̄n̄ die yiwo vuov̄n̄n̄ ta d̄t̄n̄t̄ die d̄t wo u s̄n̄. Die w̄ta die u ka yaala w̄n̄ yi wo. An̄an̄ die u ŋaana w̄n̄ J̄w̄n̄ w̄bal̄kaha a daama wa mana ȳw̄t̄, die u ŋan̄ yaala u w̄mma u w̄bal̄ka.

²¹ K̄ban̄ k̄ban̄ chaan̄ die Herodiasi daan̄ die d̄t kēn̄. Herodi maan̄n̄ daan̄ die d̄t kēn̄ t̄ḡt̄, die u digi nyindiike pam ta wa t̄ka nȳn̄k̄braha mana an̄an̄ sojasi nȳn̄k̄braha an̄an̄ Galili t̄n̄ nȳn̄k̄braha a laḡt̄ tan̄. ²² Die Herodiasi h̄oḡs̄ta die d̄t kēn̄ a sie d̄t paalt̄ a yi naan̄ Herodi an̄an̄ u chaamba mana mana s̄ḡt̄ die d̄t f̄ial̄. Naa ch̄tan̄ w̄ta die naan̄ wa die d̄t p̄ast̄ hav̄s̄b̄ike d̄t, “B̄ta f̄u yaala n̄ ȳt̄ f̄u? N̄ nan ȳt̄ f̄u jadieke mana mana f̄u yaalala.” ²³ A kaa kaat̄ pam ta a bal̄t̄ a ȳt̄ b̄ba wa “N̄ h̄s̄ya, jadieke mana mana f̄u yaalala, n̄ nan ȳt̄ f̄u hal̄t̄ f̄u yaala n̄ puo n̄ naart̄ a naḡt̄ b̄nȳt̄ a ȳt̄ f̄u n̄ nan yi.”

²⁴ Die wta die bva wa die dt nyty a ga ptast v nun dt, “N baart n yaala bta?”

v yinyi a balt wa dt, “Baart dt yaala Joon dieke dt stnana vuosi Hmtj nyaabv sikpenj.”

²⁵ Die wta die bva wa dt chigt a ga naaj wa jigij lagt lagt a baart dt, “N yaala fv gobi Joon dieke die dt stnana vuosisi Hmtj nyaabv sikpenj a diisi kpalt ma a yt mtj lelele.”

²⁶ Naa die dt yi naaj wa svj die dt paalt a chvstv pam, ama die v kaaj btagt a zeti dama v kaana kaatv diekamba v chaamba ntjha wa wta. ²⁷ Die wta die v yi vuodiekamba die dt gbarina wa wsvyt nvaj dt v yaa Joon sikpenj a kevj lagt lagt. Tvntvntv wa die dt nyty a ga dansarka svj a gobi Joon sikpenj. ²⁸ A die a nagt ka a diisi kpalt ma a yallka a kevj a yt havsvbike, havsvbike die dt nagt ka a yt v nun. ²⁹ Die Joon kvajandvstvba die dt wvna, die ba ga a nagt Joon nytygbajka a ga guu.

*Yisa die dt yvna dembisi tuse anv wa nyindiike dene
(Mat. 14.13-21; Luki 9.10-17; Joon 6.1-14)*

³⁰ Yisa tvntvntvba baj ajev bale die v tvnna wa die dt yinyi a kevj a balt wa wudiekamba mana ba yine ajev ba dagvna. ³¹ Vuosi pam die kienene ta yinye, die wta die Yisa ajev v kvajandvstvba die wo savja ajev ba baaj nan dii nyindiike. Die wta die Yisa die dt balt a yt ba dt, “Nvty nt vaa av tv ga haagtyev dieke nt baaj nan voosi.” ³² Die wta die ba gbav gbav die ba juu haarty a gara jigidieke vuovj die dt wone.

³³ Ama daadv pam die dt ye be ba ganana, a mtjv ba. Die wta die ba chigt ajev nagtv a nyty tvgtv mana mana, a wolvj a ga a tvgtv jigidieke Yisa ajev v kvajandvstvba die dt ganana wa. ³⁴ Die Yisa die dt nytvna haartkv svj ta die a ye kvtkpaakv ba wta dt

yaa wa zɔɔlɛ, dama die ba ntast wa yii diekemba dɛ wone yiyagɛrɔ. Die wɛa die ɔ piili a daga ba wɛa pam. ³⁵ Die jɛmɛɛ die dɛ tɔgɛna, die ɔ kɔaɛandɛstɛɛba die dɛ keɛ ɔ jigiɛ a balt yɛ wa dɛ, “Ŋmɛnɛ wɔɛ a juu mɛɛ ta giena dɛaɛ dɛ yi jigidieke jadiikiɛ dɛ worine ba baɛɛ daa a dii. ³⁶ Vaa vuosi ga tɛkpaɛɛɛstɛ aɛaɛ kɔaɛ diekemba dɛ gbicine giena wa a yaalt jaɛɛ a dii ba gbɛɛ.”

³⁷ Yisa die dɛ yɛɛɛɛ a balt ba dɛ, “Nɛɛɛ nɛ gbɛɛ gbɛɛ nɛ yaalt jaɛɛ a yɛ ba aɛ ba dii.” Die ba pɛast wa, yaala tɛ nagɛ stɛba dɔnta mana ligire a yaalt jaɛɛ a yɛ ba aɛ ba dii?

³⁸ Naa chɛaɛ wɛa die Yisa die dɛ pɛast ba dɛ, “Paanɔst aɛmɛta nɛ yallɛ? Nɛ ga a ga daanst a ye.”

Die ba gana a ga daanst ta yɛɛɛɛ a keɛ wo die ba balt a yɛ wa dɛ, “Paanɔst anɔ aɛaɛ zaastɛ ale.”

³⁹ Yisa die dɛ balt ɔ kɔaɛandɛstɛɛba dɛ ba yi vuosisi mana puo puo a lagɛst a kala kala hɔɔyebiti me. ⁴⁰ Die wɛa die ba lagɛst a kalt kalt, batɛɛ baɛstɛ-nɔ nɔ batɛɛ dɛaɛ kɔbɛga kɔbɛga. ⁴¹ Womi Yisa die dɛ nagɛ paanɔst anɔ wa aɛaɛ zaastɛ ale wo, a daanst ŋmɛɛsikpeɛ ta pagɛ Ŋmɛɛ. ɔ yi paanɔstɛ a gbieri gbieri ta nagɛha a yɛ ɔ kɔaɛandɛstɛɛba dɛ ba tuohe a tɛa tɛa a yɛ vuosisi. Die ɔ bɛ nagɛ zaastɛɛ ale wo a gbieri gbieri a yɛ ba mana mana. ⁴² Ba mana mana die dɛ dii a chagɛ, ta tɛalt tɛalt. ⁴³ Die ɔ kɔaɛandɛstɛɛba die dɛ vaart vaart paanɔst aɛaɛ zaastɛ tɛaltkaha a suuli kpartɛɛ baɛ aɛaɛ ale. ⁴⁴ Dembiɛ diekemba die dɛ ŋɔbɛna paanɔstɛ aɛaɛ zaastɛɛ die yiwo dembisi tuse tuse anɔ.

Yisa die dɛ chɔnna nyaɛɛ ma wɛa dene

(*Mat. 14.22-33; Jɔɔn 6.15-21*)

⁴⁵ Yisa die dɛ yi ɔ kɔaɛandɛstɛɛba die dɛ juu haartɛɛ lagɛ lagɛ a dɛ ɔ nɛɛɛ a gara mɔgɛkɛrɛ gaart a ga Befisada, ta die ɔ wa a taanna vuosisi. ⁴⁶ Die ɔ taanna

vuosisi a kpatt wa die ɔ jɔalt ga kunkogin me dt ɔ jɔst ɲmɲ. ⁴⁷ Die jɲmɲ die dt tɔgɪna, haarɩkɩ die bie wo mɔgɩkpɩrti sɔɲ aɲaɲ sɔɲ ta Yisa dt a ye bie tɲgban ma ɔ nyɩna. ⁴⁸ Die ɔ ye ta ɔ kɔaɲandɩstɩba die wahala aɲaɲ haarɩkɩ dɔmɲ, dama bɩlɔgɩstɩ die nɩgɩnana ba a gara kɔaɲ kɔaɲ. Die wɩa die dt gana a tɔgt kparaast kpaɲ sukɩleelin, Yisa die dt chɔɲ nyaabu sikpeɲ a kien ba jigin. Die ɔ chɔɲ a tɩanna ba ma ⁴⁹ ama die ba ye wo ta ɔ chɔɲ nyaabu sikpeɲ. Die ba yene dt ɔ chɔɲ nyaabu sikpeku die ba keesi ta yi tama sɩba dt yiwo kogin. ⁵⁰ Dama die ba mana die dt yene wo ɲmaamɲ die yigine be.

Yisa die dt a balt a yt ba bɔnyt dt, “Nɩ yigi sikimin, wo manɲ nɩ da vaa ɲmaamɲ yigi nɩ.” ⁵¹ Womi die ɔ juu a gɩtɩ ba ma haarɩkɩ ma, bɩlɔgɩstɩbɩ die dt nan sɔmm. Die dt paalt a yi ɔ kɔaɲandɩstɩba mamachi pam ⁵² dama die ba ka sɩba die ɔ nagɩ paanɩstɩ a yt vuosisi ba dii wo chɩaɲ. Ba sɔgɩtɩ ye ko bie wo lɩmɲ ma mɲ.

*Yisa die dt gbaanna yɔagɩtielin dene
(Mat. 14.34-36)*

⁵³ Die ba ga a ga a tɔgt mɔgɩkpɩrti gaart a keɲ jɔalt Genezariti tɲgban ma, a bɔbɩ haarɩkɩ mi. ⁵⁴ Die ba nyɩnana haarɩkɩ ma vuosisi die dt mɲɲɩ Yisa bɔnyt. ⁵⁵ Naa chɩaɲ wɩa die ba chɩgt ga juu tɲgbanka mana a chii yɔagɩtielin a diisi ba kalɩɲast sikpeɲ a ga jigidieke mana die ba wɩnna dt Yisa gaya wa. ⁵⁶ Jigidieke mana die ɔ gana tɲkpaɲɲɩst yaa tɲkpaɩma vuosi ɲaɲ chii wo ba yɔagɩtielin a ga nyugiti ma ta jɔbɩsa wa dt ɔ ko a vaa yɔagɩtielibe gbɩ ɔ nyɩnyeeke kɔanɩbaɲ, vuodiekemba mana mana die dt gbɩna ka die ye wo alaafɩa.

7

Ba chɔɔŋkɔsɔlɔŋ dagɔŋ wɔa dene

(Mat. 15.1-9)

¹ Tɔ, Farasisi aŋaŋ mɔra dɔdagɔrɔba batan die dɔ nyɔnna Jerusalemi a keŋ die dɔ taan gilin Yisa atan. ² Die ba daanst a ye ta ɔ kɔaŋandɔsɔrɔba die nyindiike aŋaŋ nuudɔgɔnta. Dama die ba ka nɔtɔ ba nuusi sɔba Farasisi vuosi die dɔ bala dɔ vuosi nɔtɔma ba nuusi die wo.

³ (Dama Farasisi aŋaŋ Juu vuosi mana die ka die nyindiike yɔrɔ yɔrɔ sie ba wɔŋ nɔtɔ ba nuusi vɔrɔŋ sɔba die ba chɔɔŋkɔsɔlɔŋ mɔra dɔ dagɔna die wo.) ⁴ Ba keŋ nyɔŋ nyugiti jige a keŋ, ba ka die sie ba nɔtɔ ba nuusi ta dɔsa ba chɔɔŋkɔsɔlɔŋ wɔa, sɔba nyanyuule kpala daariŋ aŋaŋ gbiesi daariŋ aŋaŋ kalɔŋast sugirin wɔa.

⁵ Naa chɔŋ wɔa die Farasisi aŋaŋ mɔra dɔdagɔrɔba die dɔ pɔast Yisa dɔ bɔa yine fɔ kɔaŋandɔsɔrɔba dɔ ka dɔsa sie diekemba tɔ chɔɔŋkɔsɔlɔba die dɔ nagɔna a yɔ tɔ wa ta die nyinti aŋaŋ nuudɔgɔnta.

⁶ Yisa die dɔ yɔŋŋi a balɔ ba dɔ, “Ŋmɔŋ naazɔa Azaya die yaa wusie die ɔ bala nɔrɔŋ gɔgaantɔba gie wɔa sɔba ka maagɔna die wo dɔ:

‘Ŋmɔŋ baarɔ dɔ vuosi gie yɔa mɔŋ jɔlɔma aŋaŋ ba nɔa
ama ba sɔgɔtɔ dɔ bie saasaa aŋaŋ mɔŋ.

⁷ Dɔ yi wo yɔrɔ ba jɔtama mɔŋ
dama ba daga vuota ba gban gban ba mɔra
sɔba a yiwo manɔŋ n mɔra.’ ”

⁸ Nɔ zeti wo Ŋmɔŋ mɔra ta dɔsa vuotaŋ mɔra.

⁹ Yisa die dɔ bɔ a balɔ a gɔtɔ ba dɔ “Nɔ yaa wa yɔŋ sɔbɔŋ a zeti Ŋmɔŋ mɔra ta bɔagɔ a daga nɔ gban gban nɔ yaala wudiekemba. ¹⁰ Mosisi die baarɔ dɔ, ‘Yɔma fɔ chɔa aŋaŋ fɔ naa jɔlɔma vuodieke nɔŋ mana dɔ keŋ a kaa kaatɔ a yɔ ɔ chɔɔŋ yaa ɔ nuŋ mɔ ba kɔsɔ wa mɔŋ.’ ¹¹ Ama nɔrɔŋ nɔ baarɔ dɔ ‘Vuonɔ dɔ keŋ a balɔ a yɔ ɔ chɔɔŋ yaa

vuonj ye wo, ama die v ka btagt a lobirt v gbanj. ²⁵ Hɔgɔ wɔnyɪ die benne mi ta jɔmbatɪ die dɪ yallɪ v havuɔbiɲ, die v wɔnna dɪ Yisa die bie mi die v chɪgt a keɲ gbirigi Yisa niɲɲa. ²⁶ Hɔgɔ wa die ka yi Juu vuonj, die ba mɪɪɪ wa wa Fonisia, Siria tɪɲgbanj ma ma. Die v jɔvst Yisa dɪ v yagt jɔmbatɪtɪ v bɔa wa ma ma. ²⁷ Ama Yisa die yɪɲɲi a balt wa dɪ, “Vaa tɪ wolɪɲ a yɪ ballɪbɪst ba nyindiike, dɪ wo sienj aɲaj tɪ baaj nan nagɪ ballɪbɪst nyindiike a yɪ gbaast.”

²⁸ Hɔgɔ wa die dɪ yɪɲɲi a baart dɪ, “N Yɔmɔtɪen, ka yiwo wusie, ama gbaastɪ die dɪ dɔana teebulisi chɪɲ gbanj naga ballɪbɪst nyindiike choɔta die dɪ nannana.”

²⁹ Naa chɪɲ wɪa Yisa die dɪ balt a yɪ hɔgɔ wa dɪ, “Fɔ mɪɲɲɪna balt baltkɔ gie wɪa nan btagt a kuli, jɔmbɪakɔ nyɪɲ fɔ bɔa wa ma mɪɲ.”

³⁰ Die v yɪɲɲi a kuli ta v bɔa wa dɔa gado sikpeɲ jɔmbatɪtɪ die dɪ seɲ a nyɪɲ v ma.

Yisa die dɪ gbaanna gaamɔ dene

³¹ Yisa die dɪ wa a nyɪɲ Taya tɪɲgbanj ma a daagt Sadoni a chɔɲ a daagt tɪgtɪ banjka sɔgtɪ a ga Galili mɔgtɪkɪɪɪ ma. ³² Vuosi batanj die dɪ yaa daa wɔnyɪ die dɪ kana a ka mɪɲɲɪ bala wɪa a keɲ Yisa jɪɲɲi a jɔvst wa dɪ v nagɪ v nuusi a diisi v ma. ³³ Yisa die dɪ yɪɲɲi daa wa nuuɲ me a yaa wa nyɪɲ lɔgtɪ ta vaa daadamba. Yisa die dɪ nagɪ v nuubisi a yi daa wa tɪba ma, ta tɪɪɪ nɪntɔbɪtɪ ta gbɪ daa wa jɪɲɲi. ³⁴ Womi Yisa die dɪ daanst ɲmɪɲsikpeɲ ta paalt a voosi ta a balt a yɪ wa dɪ, “*Effata!*” Ka chɪɲ wone, “Yuori!”

³⁵ Daa wa tɪbaha sɔɲ die dɪ yuori bɔnyɪ v wɔmma wɔbaltɪa ta btagt a bala wɪa vɪɪɪɲɪ. ³⁶ Womi Yisa die dɪ yɪ ba mana mana nɔɲ dɪ ba sɪmma ba keɲ a balt wɪɪɪ mi a yɪ vuonj. Ama sanjɲa dieke mana die Yisa dɪ a keɲ a

balt die, die dt wana a faast a yie ba bala wɔɔɔɔ jigijɔ mana.
³⁷ Vuodiekemba mana die dt wɔɔɔɔ die dt yi be mamachi pam pam. Die ba baart dt, “U mɔɔɔɔ a yi wɔɔɔɔ mana vɔɔɔɔ vɔɔɔɔ. Halt u yi vuodiekemba mana dt kana a ka biagɔ a wɔɔɔɔ wɔɔ dt wɔɔɔɔ ta vuodieke dt kana ka biagɔ bala wɔɔ dt bala.”

8

Yisa die dt yine vuosi tuse anɔɔsa nyindiike dene
(Mat. 15.32-39)

¹ Die dt ka yɔɔɔɔɔɔ ta daadaɔ pam biɔɔɔ die dt keɔ a lagɔɔ Yisa jigijɔ. Jadiikiɔ die wori aɔaɔ ba baɔɔ dii, Yisa die dt wa u kɔaɔandɔɔɔɔɔɔɔɔ a balt a yɔ ba dt, ² “Zɔɔɔɔɔ yigi mɔɔ mɔɔ pam aɔaɔ vuosi gie dama manɔɔ aɔaɔ ba daraa ataa wɔɔɔɔ, ba ka bi yaa jaɔaɔ aɔaɔ ba baɔɔ dii. ³ Maɔ keɔ yi ba kuli ta ka dii jaɔaɔ batɔɔ nan chaa sieɔ me dama ba nyɔɔ wa saasaa.”

⁴ U kɔaɔandɔɔɔɔɔɔɔɔ dt piast wa dt, “Haagɔɔ gie me, sie vuon dt baa u ye jaɔaɔ a yɔ daadamba gie mana aɔ ba dii?”

⁵ U piast ba dt, “Paanɔɔɔ aɔmɔɔ ni yallɔ?”

Ba baart dt, “A bayɔɔɔɔɔɔɔɔ.”

⁶ Yisa die dt balt daadamba dt ba sɔɔɔɔ kala tiɔɔɔɔ, ta nagɔ paanɔɔɔ ayɔɔɔɔɔɔ wa a biɔɔ ɔmɔɔ, ta yi tiɔ tiɔ a nagɔ a yɔ u kɔaɔandɔɔɔɔɔɔɔɔ dt ba nagɔ a yɔ daadamba, ba yi dene. ⁷ Die ba bi yaa zaastɔɔɔ biɔɔ ba jigijɔ. Yisa dt nagɔha a biɔɔ ɔmɔɔ ta nagɔ a yɔ u kɔaɔandɔɔɔɔɔɔɔɔ dt ba bi tuo a tiɔ tiɔ a yɔ daadamba. ⁸ Vuon mana die diye mɔɔ ta tiɔɔ tiɔɔ, vuosisi die yiwo siɔɔ vuosi tuse tuse anɔɔsa. ⁹ U kɔaɔandɔɔɔɔɔɔɔɔ die dt vaariɔna nyindiike tiɔɔɔkaha, die a suuli wo kpartɔɔ ayɔɔɔɔɔɔɔɔ. Yisa die dt wa taɔaɔ vuosisi ba kuli, ¹⁰ ta die wa juu haariɔ lagɔ lagɔ wɔɔɔɔ aɔaɔ u kɔaɔandɔɔɔɔɔɔɔɔ ba ga Dalimanuta tiɔɔɔɔ ma.

Farasisi mba die dɪ yaala mamachi wta dene
(Mat. 16.1-4)

¹¹ Farasisi batan die dɪ keŋ ɔ jigin, a piili ntga ntnhagɪrɪŋ. Die ba yaala ba yigi wo mɪŋ, die wta die ba baart dɪ ɔ yi mamachi a dagɪ sɪba ŋmɪŋ tɔnna wa. ¹² Yisa dɪ voosi pam ta ptasi, dɪ bta lele gie vuosi dɪ ptasa a yaala mamachi tɔɔma? ɔ baart dɪ wusie, n kaan yi mamachi wɪŋ aŋ vuosi gie ye.

¹³ Ta die ɔ va ba ta yinŋi a juu haartku ba nagɪ ga a gara mɔgɪkɪrɪ gaart kaant wa ma.

Farasisi anan Herodi dabɔtɪ wta
(Mat. 16.5-12)

¹⁴ Die ɔ kuɔanandɪstɪba die daanya anan ba baan pɔgɪɪ nyindiike. Die ba pɔgɪɪ wa paanɔ balɪmɪŋ nyɪna haartku sɔŋ. ¹⁵ Yisa die dɪ yɪ ba nɔan a baart, dɪ ba stmma Farasisi anan Herodi vuosi wta. ¹⁶ Die ba piili a bala a yta tamba, ɔ balla naa dama tɪ wo paanɔ wta.

¹⁷ Yisa die dɪ mɪŋŋɪ ba wɔbalɪkaha, ta ptasi ba, dɪ bta nt bala sɪba nt wo paanɔ wta? Nɪ ye ka yeye, yaa nt ye ka sɪba, dɪ bta nt wo sɔŋanyile dene? ¹⁸ Nɪ yaa nine, ama nt ka yese. Nɪ yaa tɪba, ama bta wta nt ka wɔmma? Nɪ ka tɪnsa ¹⁹ die n nagɪna paanɔst anɔ a puo puo a yɪ vuosi tuse anɔ wa nyintɪalɪkaha kpartɪ anmɪa die nt vaart a suuli?

Ba baart “Kpartɪ ban-ale.”

²⁰ Ta die n nagɪna paanɔst ayɔpɔyɪ a puo puo a yɪ vuosi tuse anɪsa wa nyintɪalɪkaha kpartɪ anmɪa die nt vaart? Ba baart kpartɪ ayɔpɔyɪ ²¹ ɔ ptasi ba, ta nt ye ka sɪba?

Yisa die dɪ gbaanna yɪ wɔnyɪ Befisada ma dene

²² Die ba tɔgɪna Befisada ma vuosi batan die yaa dembin yɪ a keŋ jɔɔst wa, ta baart dɪ ɔ gbɪ wa. ²³ Die

υ yigi yll wa nuuη me a yaa wa nyηη tka ma. Aturu nntobiti a yi yll wa nine me, ta nagl υ nuusi a diisi υ ma ta piast wa dɪ, “Bɪagɪ ye jaan mηη?”

²⁴ Daa wa dɪ daanst sikpeη ta baart dɪ, “Wa, n ye vuosi ama ba nɪast wa tɪst dɪ dɪna dɪ chυη chυη.”

²⁵ Yisa dɪ bɪ nagl υ nuusi a diisi daa wa ninehe me, sanka mi ηηη daa wa nine dɪ yuori, υ ye jaan mana kast.

²⁶ Yisa dɪ balɪ wa dɪ υ kulime ta yɪ wa nɔaη dɪ, “Da keη yηηη ga tka ma.”

Piita die dɪ balla wɔkpɪma yaa gamma Yisa ma dene

²⁷ Yisa aηaη υ kɔaηanduɪstɪba die gara tηkpaηηst die dɪ gbigine Siisiria Filipi tηη ma. Sieku me υ piast ba dɪ, “Nɪ balɪ mηη, mɪnta vuosi dɪ baart n yi ye?” ²⁸ Ba baart dɪ, “Bataη baart yiwo Jɔɔn die dɪ kenne a keη a stɪ vuosi ηmη nyaabυ, bataη dɪaη dɪ baart Elaja, ta bataη dɪaη dɪ baart yiwo ηmη tɔntɔntɔ wɔnyɪ.” ²⁹ Yisa dɪ piast υ kɔaηanduɪstɪba ta “Nɪnηη ηηη mɪnta nɪ baart n yiye?” Piita dɪ baart dɪ, “Yiwo Gbɪgbatɪtaantɔ Masiaka.”

³⁰ Mi, Yisa dɪ yɪ ba nɔaη dɪ, “Nɪ da keη a balɪ vuοη n wɪa.”

Yisa die dɪ balla yaa gamma υ kuη wɪa dene

(Mat. 16.13-20; Luki 9.18-21)

³¹ Ta wa piili a daga υ kɔaηanduɪstɪba dɪ, “Sie manηη vuota Bɔadembike dii wahala pam, ta nyηkɔra aηaη ηmη kɪkaabɪtɪba aηaη ηmη tigiri me mɪra dɪdagɪstɪba keη zeti mηη, a bɪ kɔb mηη ama daraa ataa daraaη n nan hagt kuη me.” ³² Die υ paalɪ balɪ ba mηη, die υ ka lɔbɪrɪ ba. Die Piita die dɪ yaa wa ga lɔgɪη a ga galɪη wa. ³³ Ama Yisa dɪ yηηη a daansa υ kɔaηanduɪstɪba ta kpaηη Piita a baart dɪ, “Fɔnηη Sitaani wa gie hagt giena. Fɔ sɔηanyile yiwo vuota sɔηanyile daa ηmη sɔηanyile.”

³⁴ Yisa die dɪ wa wa daadamba aηaη υ kɔaηanduɪstɪba a balɪ ba dɪ, “Vuodieke mana dɪ keη a yaala υ dɪa n kɔaη

sie ʋ daaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wta ta nagt ʋ kuŋ dagarɩktɩŋ a dta mɩŋ. ³⁵ Vuodieke nɩŋ mana dɩ yaalala ʋ gbatɩ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ miivoli nan waart ka, ama vuodieke dɩ a keŋ waart ʋ miivoli n wta aŋaŋ ŋmɩŋ wɔvɩtɩna wta nan ye ke. ³⁶ Bɩa vuon dɩ baa ʋ ye, ʋ keŋ a ye dɔnta mana mana nyinti ta waart ʋ miivoli? Wusie ³⁷ Jaaŋ wori vuotaŋ dɩ nan bɩagt a nagt a gbatɩ ʋ miivoli. ³⁸ Lele gie vuosi yi wo bɩaŋ ta ka dta ŋmɩŋ. Vuodieke dɩ a keŋ chɩga viivi a ka balɩ manɩŋ aŋaŋ n dagɩkɔ gie vuosi gie jigɩŋ, die nɩŋ manɩŋ vuota Bɔadembɩŋ nan daaŋ chɩgt dɩ tieŋ gbaŋ viivi maŋ keŋ keŋ aŋaŋ n Chɔa ŋmɩŋ hagɩɩŋ aŋaŋ ʋ kast malakasisi dɩ n yaa wa a ga gɔtɩ n vuosi me.”

9

¹ Yisa dɩ bɩ balɩ ba dɩ, “N bala nɩ, batanɩ bie giena ba kaan kpi ntaala ba keŋ a ye ŋmɩŋ naart kenɩŋ aŋaŋ ka hagɩɩŋ.”

*Yisa nyɩŋgbantɩŋ tartɩŋ wta
(Mat. 17.1-13; Luki 9.28-36)*

² Daraa ayɔbaba kɔaŋ chaan Yisa dɩ wa Piita aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn, a dɩ ba nɩŋa a yaa ba a jɔalt tanɩkpenɩkɩŋ sikpenɩ, jigidieke vuon die dɩ wone mi. Die ba daansɩnana ba keŋ a ye ta Yisa tartɩŋ mɩŋ, ³ ʋ nyɩŋsuuke die dɩ yɩantɩ ta nyɩŋsa, a paalt yɩantɩ tɩaŋ vuota dɩ baan nan bɩagt a sugiri jaan ka yɩantɩ die dɔnta ma. ⁴ Mi ʋ kɔaŋandɩsɩɩba Piita aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Jemisi dɩ ye Elaja aŋaŋ Mosisi vuodiekemba die dɩ kpine kɔɩŋ ma wa aŋaŋ Yisa dɩ balala wta. ⁵ Die wta, Piita die dɩ balɩ Yisa dɩ, “Dɩdagɩɩ, dɩ vɩna tɩ benne giena. Tɩ nan kpɩi viisi ataa, fɔ kaant, Mosisi kaant, Elaja dɩaŋ kaant.” ⁶ ŋmaamɩŋ die faasɩna a yigi ʋ kɔaŋandɩsɩɩba wta, Piita die dɩ zɩ ʋ baan balɩ die.

⁷ Womi nuyumara dt keñ sũbñ ligi be, ta lɔlɔñ dt nyũñ nuyumaraha ma ma a bala dt, “N Bvadembiñ dieke n chone wũnna, nũ wũmma a yũma wa.” ⁸ Die ba yĩññi a daanst lɔga lagt lagt ta ba ka ye vuonj sie banũñ añañ Yisa nyũna ma.

⁹ Die ba kenne a sũũna tant ma wa, Yisa dt yũ ba nũañ dt, “Da nũ keñ a balt vuonj nũ yene die, sie manũñ vuota Bvadembiñ dt keñ a hagt kuñ me.”

¹⁰ Die ba saagt a yũ wa ama ta wa piili a bala tamba wũrũ wta, ta baart dt, “U balala kumbu hagũñ ma wa, ka chũañ?” ¹¹ Lele mi ba piast Yisa dt, “Bta yine Ũmũñ mĩra dũdagũrũba dt baart sie Elaja wolĩñ keñ ta ka kvañ chaañ Masia wa dũañ keñ?”

¹² Yisa dt baart dt, “Wusie Elaja baa u wolĩñ keñ mũñ a keñ wũnst wũñ mana a zienj, ta bta Ũmũñ wta dt wa daga stba vuota Bvadembiñ nan faast gbalũgt ta ba bũ zeti wo? ¹³ Nũ vaa n balt nũ, Elaja wũñ keñ mũñ vuosi dt yi wo ba dũññũ stba Ũmũñ wũbalũka die dt dagũna u wta die wo.”

*Yisa die dt vũarũna jũmbũañ bva wũnyũ ma dene
(Mat. 17.14-21; Luki 9.37-43a)*

¹⁴ Die banũñ ba ga haart u kvañandũstrũñ tũaltkaha ta daadanj giliñ be, Ũmũñ mĩra dũdagũrũba batañ dt nũga nũnhagũrũñ añañ ba. ¹⁵ Die vuosisi dt yene Yisa dt faast a yi be wũbũñkeñ ba chũgt ga u jigiñ a waast wa. ¹⁶ Yisa dt piasa u kvañandũstrũba dt bta wũñ wta nũ ñañ ba dt nũga nũnhagũrũñ?

¹⁷ Daadamba sũñ daa wũnyũ dt baart dt, “Dũdagũrũ, n yaa wa n Bvadembiñ a keñ fũ jigiñ, dama jũmbũatũ die yalla wa ta u ka bũagt a bala wta. ¹⁸ Jũmbũatũ gie dt keñ a hagt a ñaññ nagt wa taañ mũñ, ta funfũgũtũ dt bie u nũañ ma, u nyũna ñaññ chũa wa tañ ta u nyũñgbũññ mana dt

hagirt. Die man balt fu kvanandustirba di ba gbaan wa die ba bilt waart.”

¹⁹ Yisa di balt u kvanandustirba di, “Ni wo yada, lalta ni bi yaala man nan ni bemme a yvast, ni yaa bua wa a keji n jiginj.” ²⁰ Ba yaa bua wa a keji u jiginj. Die jumbtak u di yene Yisa, ka yi bua wa di chaa, die wta a yi u nan tngban a bilime mi, ta funfugiti di nyinna u nban ma. ²¹ Yisa di piast bua wa chonj wa di, “Bina anmta wonna a yalla wa?”

U chonj wa di baart “Die u yine buabinj mana. ²² Daan mana jumbtak u nan yaala ka kub wa mti, ka nan vigi wo mti a taanna bolinj me anan nyaan ma. Chigi ti zoolinj ta fu sunji ti, fu nan biagi sunji!”

²³ Yisa di balt daa wa di, “Bia fu bala fu nan biagi sunji! Wuti wori a nyaan vuodieke di yalla yada.”

²⁴ Bua wa chonj wa di keesi bunyi, ta baart di, “N yaa yada mti ama n yadaka ka dala, sunji mti an bu dalma.”

²⁵ Yisa die ye ta daadamba gbigiye u yi lolinj di, “N baart, jumbtak u dieke di yine bua wa di ka wumma wa ta bala waha, nyti u ma ta da bi yinj a juu u ma.”

²⁶ Jumbtak u di keesi ta nagt bua wa a nigt tngban pemm ta die faast a dat wa ta nyti u ma, bua wa di niast kuji, vuonj mana die di baart di u kpiye mti. ²⁷ Ama Yisa die di yigi u nuun me a sunji wo u hagt zie.

²⁸ Die Yisa di yinjine a juu juonj me u kvanandustirba di di piast wa di, “Bia die yine ti ka biagi a yagi jumbtak?”

²⁹ Die u balt ba di, “N mti jvusti nyina nan biagi a yagi jumbtati di niastina naa, jaan bi wori.”

*Yisa die di bi balt u kuji wta dene
(Mat. 17.22, 23; Luki 9.43b-45)*

³⁰ Die ba nytj mi a ga Galili me, Yisa die ka yaala vuonj stmma ba benne jigidieke, ³¹ dama die v daga v kvanjanduisrība mīj. Die v balt ba dī, “Ba nan nagt manīj Vuota Bvadembij wa a yī vuosi nuusi me aņ ba kvs mīj, ama ka daraa ataa kvanj chaņj n nan hagt kumbu me.”

³² Die ba ka sība v dagtkv chtaņ ama ģmaamīj die yalla ba aņaņ ba baņ nan pīast wa.

Mīnta yine vuokpīj?

(Mat. 18.1-5; Luki 9.46-48)

³³ Ba keņ Kapenōmi a juu juonj a kpatī, v pīast v kvanjanduisrība dī, “Bīa wīj nī tīj yaa nģa nīnhagtrīb sieku me wo?”

³⁴ Die ba ka yaala ba balt wa dama die ba nģa nīnhagtrīj dī ba jabīa yine jakvsvj. ³⁵ Yisa die dī svsvj kalt ta wa v kvanjanduisrība baņ aņaņ bale wo, a balt ba, vuodieke mana dī yaala v yi jakvsvj sie v wīart kvanj ta nagt v gbaņ a yi vuonj mana yōmv. ³⁶ Die v wa bvabij a nagt wa ziej ba nģģa a nagt v nuusi a diisi v ma ta balt ba. ³⁷ “Vuodieke nģj mana dī a keņ saagt a tuo bvabike ģie chanchaņj n saņj ma tuose mīj, vuodieke nģj mana dītaņ dī tuosine mīj, tuo wo vuodieke dī tvnna mīj wa mīj.”

Vuodieke dī kana ka waga tī, ģvtī wa tī ma

(Luki 9.49, 50)

³⁸ Jōv die dī balt a yī Yisa dī, “Dīdagtrīb, die tī ye wo vuonj dī yagīnana jīmbīatī vuonj me fū saņj ma, die tī balt wa dī v vaa dama die v ka yi tī wōnyī.”

³⁹ Yisa dī balt ba, “Daa nī yi v vaa dama, vuonj dī bīagt a yie mamachi wīa n saņj ma ka kvanj chaņj v kaņj bīagt a balt wīj a chvsvsa n saņj. ⁴⁰ Dama vuodieke mana dī kana ka waga tī ģvtī wa tī ma. ⁴¹ Wusie maņ bala nī naa,

vuodieke niŋ mana dɪ kenne yɪ nɪ nyaan nɪ nyuu dama nɪ dɪ wa ɔ kɔaŋ nan daanst ye ka nyɔarɪ.”

Magɪstɪŋ wɪa

(Mat. 18.6-9; Luki 17.1, 2)

⁴² Yisa dɪ baari, “Vuonɪ dɪ a keŋ yi ballɪbɪstɪ gie wɔnyɪ dɪ tuone mɪŋ a dii wo dɪ yi wɔbɪaŋ, dɪ tɪŋ nan dɪ kpɪa ba nagɪna niŋ a bɔbɪ a yeegi ɔ nyie ta nagɪ wa a taanɪ nyaakpɪɪbɪ ma. ⁴³ Dɪɪ yi fɔ nuuŋ yinene fɔ yie wɔbɪatɪ fɔ gobike taanɪ, dama dɪ kpɪa fɔ baanɪ nan juu artzanna aŋaŋ nuubalɪmɪŋ, aŋaŋ fɔ baanɪ juu boli dieke me dɪ wone kpatɪŋ aŋaŋ nuusi ale. ⁴⁴ ((Jigidieke zɪŋzɔa dɪ benne ba sɔŋ a die ta ka kpɪe, ta bolibu dɪaŋ ka kpise.)) ⁴⁵ Dɪɪ yi fɔ naŋ yinene fɔ yie wɔbɪatɪ fɔ gobike taanɪ dama dɪ kpɪa fɔ baanɪ juu artzanna aŋaŋ naŋ gobɪŋ a tɪaŋ fɔ baanɪ dɪ yallɪ nagɪstɪ ale ta juu bolɪŋ me. ⁴⁶ ((Jigidieke zɪŋzɔa dɪ benne ba sɔŋ a die ta ka kpɪe, ta bolibu dɪaŋ ka kpise.)) ⁴⁷ Dɪ bɪ yiwo fɔ niŋ dɪaŋ yine fɔ yie wɔbɪatɪ vɔarɪka taanɪ, dama, dɪ kpɪa fɔ baanɪ nan juu artzanna aŋaŋ nimbaltɪmɪŋ a tɪaŋ fɔ baanɪ nan juu bolɪŋ me aŋaŋ nine ale. ⁴⁸ Jigidieke zɪŋzɔa dɪ benne ba sɔŋ a die ta ka kpɪe, ta bolibu dɪaŋ ka kpise.

⁴⁹ “Ŋmɪŋ nan daanst nagɪ bolɪŋ a wɔnst vuonɪ mana sɪba ba ŋaana naga yast a wɔnsa kaabɪŋ nɔŋ die wo.

⁵⁰ “Yast nanst mɪŋ, ama ka nanstɪbɪ dɪ keŋ nyɪŋ, lalta ka bɪ baa ka ye ka nanstɪbɪ bɪbra?

“Nɪ bemme aŋaŋ taŋ sɪba yast nanstɪbɪ aŋ nɪ bemme aŋaŋ sɔŋɪftalɪŋ aŋaŋ tamba.”

10

Hɔŋɔ zetiŋ wɪa

(Mat. 19.1-12; Luki 16.18)

¹ Yisa die dɪ nyɪŋ mi a gartɪ Jɔɔdani mɔɔrɪ a ga Judia tɪŋgbaj ma; daadanɔ pam die dɪ bɪ a keŋ gilij wo, ɔ dagɪ ba sɪba ɔ ŋaana wɔŋ daga die wo.

² Farasisi die dɪ keŋ mi a yaala ba magɪst wa, a pɪast wa dɪ, dagɪ tɪ, dɪ yaa sieŋ mɪŋ tɪ mɪra sɔŋ dembinɔ zeti ɔ hɔɔɔ mɪŋ?

³ Yisa gbaj dɪ pɪast ba dɪ, “Lalta Mosisi die dɪ balt nɪ?”

⁴ Die ba baart dɪ, “Mosisi die baart dembinɔ dɪ keŋ yaala ɔ zeti ɔ hɔɔɔ ɔ ŋaaj maagɪ wa gbantɪ a yɪ wa a dagɪ sɪba ɔ zeti wo mɪŋ, ta vaa wa aŋ ɔ ga.”

⁵ Yisa dɪ balt ba dɪ, “Nɪ wɪa die tɔa mɪŋ wɪa Mosisi die dɪ yɪ nɪ nɔart mi. ⁶ Ama dɔnta piilij, ŋmɪŋ die naaj wa ‘dembinɔ aŋaj hɔɔɔ.’ ⁷ Naa chɪŋ ma dembinɔ aŋaj hɔɔɔ nan vaa ba chɔaltɪ aŋaj ba nɪlɪŋ ta faart taŋ aŋ ba bale wo gie nan lagɪ ⁸yi vuobaltmɪŋ, da vuosi bale bɪbra. ⁹ Die wɪa ŋmɪŋ dɪ keŋ nagɪ jadieke a lagɪŋ, vuota ka mɔ ɔ puoke.”

¹⁰ Die ba yinjine kuli tigin ɔ kɔaŋandɪstɪba dɪ pɪast wa wɪrɪ wɪa. ¹¹ ɔ balt ba dɪ “Dembinɔ dieke dɪ zeti ɔ hɔɔɔ ta bɪ faart hɔɔɔ gaaj juu wo hɔɔɔ dieke ɔ zetine wo taalt ma. ¹² Hɔɔɔ dieke dɪŋ dɪ zeti ɔ chɔrɔ ta bɪ yallɪ dembinɔ gaaj ɔ gbaj; juu ɔ chɔrɔkɔrɪ taalt ma.”

Ballɪbɪst aŋaj Yisa wɪa

(Mat. 19.13-15; Luki 18.15-17)

¹³ Vuosi batanɔ die dɪ yaa ballɪ a keŋ dɪ Yisa gbt ba, ɔ kɔaŋandɪstɪba dɪ yaga ba. ¹⁴ Die Yisa dɪ mɪŋŋɪna, ɔ jɪ stɪnyɪrɪŋ ta balt ba dɪ, “Nɪ vaa ballɪbɪstɪ kiere n jigin, daa nɪ yagɪma ba dama ŋmɪŋ naart yiwo ba die wo sɪtɪ. ¹⁵ Vuodieke mana dɪ a keŋ ka tuo ŋmɪŋ naart sɪba bɔabinɔ die dɪ tuone nyinti die nɪŋ ɔ kaaj juu mi.” ¹⁶ Die ɔ wa nagɪ ba ɔ nuusi me ta nagɪ ɔ nuusi a diisi diisi ba ma ta yi alibarika a yɪ ba.

Nyintitiej wɔnyɩ wɩa

(Mat. 19.16-30; Luki 18.18-30)

¹⁷ Die Yisa die dɩ dene haɣɩ dɩ ɔ dɩa, daa wɔnyɩ dɩ chɩɣɩ a keɣ gbirigi ɔ nɩŋɣa ta pɩast wa dɩ, “Dɩdagɩɩɩ ɩvɩnɩŋ, lalɩa maɣ nan yi a ye miivoli dieke dɩ wone kpatɩŋ?”

¹⁸ Yisa dɩ pɩast wa dɩ, “Bɩa fɩ wasa mɩŋ vuovɩnɩŋ? Vuovɩnɩŋ wori ntaala ŋmɩŋ nyɩna ma. ¹⁹ Fɩnɩŋ sɩba ŋmɩŋ mɩraha mɩŋ. ‘Da keɣ kɩɩɩ vuonɩ, da keɣ yaali vuonɩ hɔɣɩ, da keɣ gaari, da keɣ yi ŋmɩnchɩbɩst daanstatiɩŋ, da keɣ nyɩɩ vuonɩ, yɩma fɩ chɩɩa aɣaɣ fɩ naa jɩɩma.’ ”

²⁰ Daa wa dɩ balɩ Yisa dɩ, “Dɩdagɩɩɩ n yine bɩabɩŋ mana a yaa ga mɩɩna n dɩ sieti gie mana mɩŋ.”

²¹ Yisa dɩ daanst wa aɣaɣ choti, ta balɩ wa, wɩbalɩmɩŋ tɩala fɩ, “Kulime a daa jadieke mana fɩ yalla a nagɩ ligirehe a yɩ zɔɔɩntielɩŋ, ta nan yi nyintitiej artzanna ma, ta fɩ keɣ a dɩa mɩŋ.” ²² Daa wa die dɩ wɩnna naa ɔ sɩŋ dɩ paalt chɩɩst, ɔ nine chaatɩ dɩ tarɩɣɩ dama die ɔ faast yiwo ligiretɩŋ, die ɔ kuli tigiŋ aɣaɣ sɩɣɩchɩɩstɩŋ.

²³ Yisa dɩ yɩŋɩ a daanst ɔ kɩaɣandɩstɩɩba ta baari dɩ, “Dɩ tɩa pam aɣaɣ ligiretɩŋ dɩ baarɩ nan juu ŋmɩŋ naari ma.”

²⁴ Die dɩ yi ɔ kɩaɣandɩstɩɩba mamachi ɔ balɩkɩ ma, ta Yisa dɩ bɩ balɩ bɩbra dɩ, “N ballɩ, ŋmɩŋ naari juule wɩa tɩa mɩŋ. ²⁵ Nyɔɣɩnɩ dɩ baarɩ yi die a garɩ nyɩŋ garɩyɩŋ vɔrɩŋ ma wa ka tɩa a tɩɣɩ ligiretɩŋ dɩ baarɩ nan yi die a juu ŋmɩŋ naari ma.”

²⁶ Die ɔ kɩaɣandɩstɩɩba dɩ wɩnna naa, dɩ bɩ faast yi be mamachi, ba wa pɩasa taɣ dɩ, “Die nɩŋ mɩnɩa bala ɔ ye gbatiɩaanɩŋ?”

²⁷ Yisa dɩ daanst ba ta baari dɩ, “Vuotaɣ kaarɩ bɩaɣɩ a yi die ama ŋmɩŋ nan bɩaɣɩ a yi dama ŋmɩŋ jigiŋ wɩnɩŋ wori a tɩa.”

³⁶ Yisa di pɔast ba di, “Bɛa nɛ yaala n yi a yɛ nɛ?”

³⁷ Ba baart di, “Tɛ yaala saɲɲa dieke fɛ keɲ baa fɛ dii fɛ naart aɲaɲ haɣɪrɪɲ tɛ ɲaɲ fɛ gɔtɛ kala, wɔnyɛ kala fɛ nuugalɛ wɔnyɛ fɛ nuudiigɪɲ.”

³⁸ Yisa di balɛ ba, “Nɛ zɛ nɛ jɔʊsɪnana jadieke wo chɪaɲ, nɛ nan bɛaɣɛ a chii chii diekemba n balla n chii wo? Nɛ nan bɛaɣɛ a gbalɪɣɛ gbalɪɣɛ diekemba n baɲ nan gbalɪɣɛ wa?”

³⁹ Ba baart “Wa, tɛ nan bɛaɣɛ.” Yisa di balɛ ba di, “Wusie nɛ nan chii n chiititi, ta bɛ gbalɪɣɛ gbalɪɣɛ diekemba n balla n gbalɪɣɛ wa,⁴⁰ ama n wo sien di n daɣɛ sɪba geɲ wo baɲ nan kalt n nuudiigɪɲ, ta geɲ wo kala n nuugalɛ. ɲmɪɲ bala ɔ naɣɛ jigehe gie a yɛ vuodiekemba wɛa ɔ wɔnsɪna wa.”

⁴¹ Die ɔ kɔɔaɲandɪsɪrɪba banɪɲ, baɲ wa die di wɔnna naa die ba jɪ sɪnyɪrɪɲ a yɛ Jemisi aɲaɲ Jɔʊn. ⁴² Die wɛa die Yisa di wa ba mana a laɣɪsɛ taɲ ta balɛ ba nɛ sɪba baart vuodiekemba di daansɪnana vuosi tɪɲgbaɲka gie ɲaɲ daɣɛ wa ba gbaɲ ta nyɪɲkɔra diaɲ ɲaɲ pɔɣɪɪ wa ba vuosi aɲaɲ nɪɲɲmɪna, ⁴³ ama nɔrɪɲ nɪɲ, nɛ sɔnsɔɲ vuodieke di yaalala nyɪɲkɔrɪɪ, sie ɔ naɣɛ ɔ gbaɲ a bɪrɪɲ yɔmɔ banɪɲ ba mana sɔnsɔɲ. ⁴⁴ Vuodieke diaɲ di bɛ yaala ɔ bemme nɪɲɲa sie ɔ naɣɛ ɔ gbaɲ a bɪrɪɲ vuɔɲ mana yɔmɔ, ⁴⁵ dama ɲmɪɲ Bɔadembɪɲ gbaɲ ka keɲye di vuosi yi ɔ yɔɲɪsɛ, ama wɔrɪɲ ɔ balla ɔ yi vuɔɲ mana yɔmɔ, a kpi a gbati vuosi pam a taɲaɲ.

Yisa die di yuorine daa yɪ wɔnyɛ nine dene

(Mat. 20.29-34; Luki 18.35-43)

⁴⁶ Die ba kenne a keɲ tɔɣɛ tɪɲ kaant ba wasɪnana Jariko, Yisa aɲaɲ ɔ kɔɔaɲandɪsɪrɪba di wa nyɪna tɪka ma daadaɲ pam die dɪdɪ ba kɔɔaɲ. Daa yɪ wɔnyɛ ba wasɪnana Batimiisi, Timiisi bɔa di kalt sieku me a jɔʊsa. ⁴⁷ Die ɔ

wonna dı Yisa vuodieke dı nyınna Nazeriti die benne mi wo, v piili a keesi “Yisa, Davidi Haagıy chıgt mıy zöölıy!”

⁴⁸ Die daadamba pam dı natı wa ta baart dı v tartı wati, yu wa dı wa faast a keesi “Yisa, Davidi Haagıy chıgt mıy zöölıy.”

⁴⁹ Yisa dı zie ta baart dı, “Nı wa wa.”

Die wıa die ba wa yu wa a balt wa dı, “Hagt zie, v wasa fıv.”

⁵⁰ V nagı v nyinyeeke a vigi taan, ta chıgt ga Yisa jigıy.

⁵¹ Yisa dı pıast wa dı, “Bıa fıv yaala n yi a yı fıv?”

Yu wa dı baart “Dıdagıv, n yaala n bı yıyı yesime mıy.”

⁵² Yisa dı balt wa dı, “Gamma, fıv yada gbaanna fıv.”

Lele womi ta v ninehe dı yuori v wa dı Yisa kvaıy sieku me.

11

Yisa die dı june Jerusalemi ta ba bıra wa dene

(Mat. 21.1-11; Luki 19.28-40; Jöön 12.12-19)

¹ Die ba gana a ga tuga Jerusalemi ba keı Betifiji anıy Betani tıgıst, tıgıst gie die bie wo kunkogıy dieke ba wasınana Olivi Tıstıst lıgıy, Yisa dı tıy v kvaıandıstıba bale ta ² balt ba dı, “Nı gamma tıykpıyı dieke dı benne nı nıyka, nı die keı a juu tıka ma nı nan ye bonpılt dı bıbına zie vuoy dı ye ka jvılt ka, nı forisike a yaa keı giena. ³ Vuoy dı a keı keı pıast nı, dı bıa nı yi dene, nı balt wa dı, tı Yömtıey yaalala ka, ama v nan yıyı a yaa ka a keı lele.”

⁴ Die ba ga a ye bonpıltka dı ka zie sieku me a bıbı juoy kaant sanvaıy ma. Die ba forisinene ke ⁵ vuosi batıy die zie mi, a pıast ba dı, “Bıa nı yie, nı forise bonpıltka mıy?”

⁶ Ba balt ba Yisa die dt bala die wo gbanj gbanj, die wta vuosisi die dt vaa ba yaa a ga. ⁷ Die ba yaa bonpɔlka a kenj Yisa jiginj a nagt ba gartti a diisi ka sikpenj Yisa die dt wa jualt kalt ka sikpenj. ⁸ Vuosi pam die dt nagt ba gaati a jaati sieku me batanj dtanj dt nagt vaati ba chiana nyty Haagty ma a jaata sieku me. ⁹ Vuodiekemba die dt benne v ntyja ananj v kvanj, die dt wa a piili keesinj,

“Tɪ Yɔmɔtien, hozaana* gbatɪ tɪ a taanj lele. ŋmty yi alibarika a yt vuodieke dt kienene wɔntɪ ŋmty saanj ma.

¹⁰ ŋmty bt yi alibarika a yt tɪ chɔɔŋkɔɔty Davidi naart dieke dt kienene wo ma.

Hozaana! ŋmty, vuodieke dt benne ŋmty sikpenj, gbatɪ tɪ taanj leleke gie.”

¹¹ Yisa die dt ga tɔgt Jerusalemi, a ga ŋmty jtamty juoku sɔty, a daanst jaanj mana ka sɔty. Ama saŋŋa dieke ŋmty dt yaala ka nan die v ŋanj v kvanjandɪstɪba, banj ananj bale wo die dt nyty ga Betani.

Yisa die dt kaana a yt kɪnkamty tɪty dene

(*Mat. 21.18, 19*)

¹² Tɔty die dt vunna ba nyty Betani a kien, kɔty die dt yallɪ Yisa, ¹³ die v ye kɪnkamty tɪty dt gana ga zie ŋanj vaati, die v ga v daanst ye sɪba ka yaa nyty nytyka mty. Die v tɔgtɪna mi die v ye wo vaati nytyna ka sikpenj, dama ka saŋŋa die ye ka tɔgtɪya ananj ka baanj nan nyty. ¹⁴ Yisa dt balt a yt tɪka dt, “Vuoty kaanj bt ye nyty nytyka fɔ ma a dii bɪbra.” Die v kvanjandɪstɪba dt wɔty v bala wa.

Yisa die dt gana a ga wɔnst ŋmty jtamty juokpenj kɔty dene

(*Mat. 21.12-17; Luki 19.45-48; Jɔɔn 2.13-22*)

* 11:9 11.9 Hozaana chɪtanj yiwo “Gbatɪ tɪ taanj”.

¹⁵ Die ba gana ga tɔgt Jerusalemi, Yisa dɪ ga juu ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpɛŋkpɪtkɔ ma, a piili a yaga vuodiekemba die dɪ yalla nyinti a daa aŋaŋ vuodiekemba die dɪ daanana nyintiti ta kpaŋŋɪ vuodiekemba dɪ yalla ligire a tartga aŋaŋ vuodiekemba die dɪ yalla ŋmarɪstɪ a daa teebulisi a bubu bubu. ¹⁶ Ta ka saagɪya dɪ vuonɪ chii jaanɪ a daagt ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpɛŋkpɪtkɔ gbaaku sɔŋ. ¹⁷ Die ɔ wa dagɪ vuosisi ta baart, “ŋmɪŋ wɪa baart, ŋmɪŋ tiginɪ baa ka yiwo ŋmɪŋ jɔsɔsɪŋ jiginɪ a yɪ vuonɪ mana, ta nɪ nagɪ ka a bɪrɪŋ gaarɪŋ tiginɪ?” ¹⁸ Die ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɔra aŋaŋ ŋmɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪba die dɪ wɔnna naa wa, die ba piili a yaala sieti dɪ ba kɔsɔ Yisa. Die ba chɪga wa mɪŋ, dama die ɔ dagɪtkɔ die yi daadamba mana mamachi mɪŋ.

¹⁹ Die jɪŋmɪŋ dɪ tɔgtɪna Yisa aŋaŋ ɔ kɔaŋandɪtɪstɪrɪba die dɪ nyɪŋ mi.

Kɪnkamɪŋ tɪka die dɪ kɔna dene

(Mat. 21.20-22)

²⁰ Tunɪ die dɪ vɔnna sɔkɔleelinɪ, ba chɔŋ sieku me die ba ye tɪtɪ dieke Yisa die dɪ kana a yɪ wa, die ka mana dɪ kpi. ²¹ Piita die dɪ tɪtɪstɪ wudieke die dɪ yine wo ta baltɪ a yɪ Yisa dɪ, “Dɪdagɪrɔ, daanstɪ, tɪka die fɔ kana a yi wa kpiye!”

²² Yisa dɪ baltɪ ba dɪ, “Nɪ yi ŋmɪŋ yada. Nɪ keŋ a yi ŋmɪŋ yada, ²³ nan bɪagtɪ a baltɪ a yɪ kunkogiri gie, vɔsɔ a ga nan nyaakpɪtɔsɔ ma, fɔ gbaŋ gbaŋ fɔ keŋ a baltɪ die ta ka chɪtɪya fɔ sɔŋ ma, yi yada sɪba fɔ bala die wo nan yi, aŋ ka yi a yɪ fɔ. ²⁴ Vaa n baltɪ nɪ, naa chɪaŋ ma nɪ keŋ a jɔsɔsa ŋmɪŋ a yaala jaanɪ nɪ tuo a dii sɪba ye ke mɪŋ, aŋ ka yi nɪ jaanɪ. ²⁵ Ta nɪ keŋ a zie jɔsɔsa ŋmɪŋ ta vuodieke mana dɪ yine nɪ bɪaŋ, nɪ vaa ɔ taaltɪ a chaa wa aŋ nɪ Chɔɔŋ Nabidie ŋmɪŋ dɪ benne arɪzanna ma dɪaŋ nan nagɪ nɪ taaltɪ a chaa nɪ. ²⁶ ((Ama nɪ keŋ a ka nagɪ nɪ

chanchaaltɔ wɔbɔatɩ a chaa ba, nɩ chɔɔŋ dieke dɩaŋ dɩ benne arɩzanna ma kaanɔ nagɩ nɩ wɔbɔatɩ a chaa nɩ.))”

Vuosi batay die dɩ pɩastɩna Yisa yaa gamma ɔ yiko wɩa dene

(*Mat. 21.23-27; Luki 20.1-8*)

²⁷ Die ba bɩna a yɩŋŋi keŋ tɔgɩ Jerusalemi Yisa die dɩ juu ŋmɩŋ jɩamɩŋ juokpenkpɩŋ ma a dɩ chɔŋ, ŋmɩŋ kɩkaabɩtɩba nyɩŋkɩra aŋaŋ ŋmɩŋ mɩraha dɩdagɩtɩba aŋaŋ tɩŋgbaŋka nyɩŋkɩra batay dɩ keŋ ɔ jigɩŋ, ²⁸ a pɩastɩ wa dɩ, “Bɩa yiko fɩ yaa yie nyinti gie? Mɩnta yɩna fɩ kantɩ yiko ke mi?”

²⁹ Yisa dɩ baltɩ ba dɩ, “Nɩ vaa n pɩastɩ nɩ wɔbalɩmɩŋ amɔ nɩ keŋ bɩagɩ a mɩŋŋɩ baltɩ mɩŋ ka chɩaŋ, n nan baltɩ nɩ vuodieke yiko n yalla a tɩma nyinti gie wo. ³⁰ Nɩ baltɩ mɩŋ Jɔɔŋ die ye wo yiko sɩa a yaa sɩa vuosisi ŋmɩŋ nyaabɔ, sɩa yiko ke mi die dɩ nyɩŋ, ŋmɩŋ jigɩŋ yaa vuotaŋ jigɩŋ?”

³¹ Die ba yɩŋŋi a pɩasa taŋ dɩ, “Tɩ baa tɩ baltɩ wa lalɩ? Tɩ keŋ baartɩ bɔ nyɩŋ wa ŋmɩŋ jigɩŋ, ɔ nan baartɩ, bɩa die wana yi tɩ ka yi Jɔɔŋ yada? ³² Tɩ nan bɩagɩ baartɩ, vuotaŋ jigɩŋ?” (Die ŋmaamɩŋ die yalla ba aŋaŋ vuosisi, dama vuonɩ mana die baartɩ Jɔɔŋ die yiwo ŋmɩŋ dɩ tɩnna vuodieke.) ³³ Die ba balla wudieke a yɩ Yisa die wone “Tɩ zɩ.”

Yisa dɩ baltɩ ba dɩ, “Die nɩŋ n gbaŋ n kaanɔ baltɩ nɩ jigɩdieke n yene yiko ke gie a yie nyintiti gie.”

12

Tɩntɩntɩba nandagɩtɩ wɩa

(*Mat. 21.33-46; Luki 20.9-19*)

¹ Yisa die dɩ taanna ba nandaga dɩ, “Daa wɔnyɩ die benne a suu tɩtɩ dieke dɩ nyɩnana bie, ta mɩ gaamɩŋ a gelɩŋke, ta die a tuu vɔrɩŋ jigɩdieke ba baanɩ nan dɩ ŋmɩba

nyɩɩɩ biehe nyaabu a yie: ta die a muɩ jagɩɩ kuaku ma, ta die nagɩ kuaku a yɩ tɩntɩntɩɩ nuusi me dɩ ba daanstɩma ka. Dɩ ka diile saɩɩa dɩ a keɩ tɩgɩ ba kpa a yɩ wa ta dɩaɩ wa kpa ba tɩaɩ. Ta die wa nagɩ kuaku a yɩ ba ta dɩa ga jigɩɩ. ² Tɩstɩstɩ bie saɩɩa die dɩ tɩgɩna ka nyɩɩ ɩ tɩɩ ɩ yɔmbɩ dɩ ɩ ga vuodiekemba dɩ benne kuaku ma a tuo ɩ tɩaɩ a keɩ. ³ Vuosisi die dɩ yigi yɔmbɩ wa, a nɩgɩ wa, ta yi ɩ yɩɩɩ a ga aɩaɩ nuuwɩaga. ⁴ Tɩstɩstɩ tieɩ die dɩ bɩ tɩɩ yɔmbɩ wɩnyɩ bɩbra, vuosisi die dɩ nɩgɩ ɩ sikpeɩ me ta nagɩ wa a yi viivi me. ⁵ Tɩstɩstɩ tieɩ die dɩ bɩ tɩɩ ɩ yɔmbɩ wɩnyɩ bɩbra die ba kɩbɩ wa. Die ba yi ɩ yɔɩɩstɩ pam dene gbaɩ gbaɩ a nɩga batɩɩ ta kɩa batɩɩ. ⁶ Vuodieke nyɩna die dɩ tɩala daa wa dɩ baɩɩ nan tɩɩ die wone ɩ gbaɩ gbaɩ ɩ buadembɩɩ dieke ɩ yaalala ɩ wɩa. Kuɩɩ chaɩɩ die ɩ tɩɩ wa ta baart 'N yi yada dɩ ba nan yɩ n bua wa jɩɩma.' ⁷ Ama vuosisi gie die dɩ balɩ a yɩ tamba, 'Kuaku tieɩ gbaɩ gbaɩ buadembɩɩ wɩnna, nɩ kiere aɩ tɩ kɩbɩ wa, ta ɩ sɩtɩ yi tɩ nyinti.' ⁸ Die ba yigi bua wa a kɩbɩ wa ta nagɩ wa vigi taɩɩ kuaku kuɩɩ."

⁹ Yisa die dɩ pɩastɩ ba dɩ, "Lalɩ kuaku tieɩ dɩ baa ɩ yi? ɩ nan keɩ kɩbɩ vuosisi gie ta nagɩ kuaku a yɩ vuogaastɩ.

¹⁰ Nɩ ye ka karɩɩ a wɩɩ wɩɩɩ gie? Dɩ

'Taɩ dieke mɩmɩɩɩba die dɩ zetɩne ta baart ba ka yaala ka wa

die dɩ yɩɩɩ a keɩ yi gɔɩgɔɩyɩbɩgɩɩɩ taɩ wɩɩɩɩ.

¹¹ ɩmɩɩ yɩne die;

ka faastɩ yi tɩ mamachi.' "

¹² Juu vuosi nɩɩɩandɩstɩɩba die dɩ yaala sieɩ dɩ ba yigi wo, dama die ba stɩba a baart ba wɩa die ɩ taɩɩ nandagɩɩ gie. Ama die ba chɩga daadamba ta die vaa wa ta ga.

Lampo tunɩɩ wɩa

(Mat. 22.15-22; Luki 20.20-26)

¹³ Die ba tɔŋ Farasisi vuosi aŋaŋ Herodi vuosi batan dɩ ba ga pɩast wa wɔpɩastka ta ye dɩ ɔ nan balɩ wɔbɩaŋ.
¹⁴ Die ba ga Yisa jigɩŋ a baart dɩ, “Dɩdagɩɔ, tɩ sɩba a baart bala wusie, ta ka chɩɩɩ vuosi sɔŋanyilike. Fɔnɩŋ bala wusie yaa gamma ŋmɩŋ dɩ yaala vuotaŋ sɩmma die ta ka daansa yese vuon dɩ sɩna die. Balɩ tɩ, dɩ mɔ dɩ tɩ tumme lampo a yɩma Roma* naaŋ wa mɩŋ? Tɩ tumme yaa tɩ zeti?”

¹⁵ Ama Yisa die mɩŋŋɩ dɩ ba paalɩya mɩŋ ta pɩast ba dɩ, “Bɩa nɩ yaala nɩ magɩst mɩŋ? Nɩ yaa ligiribɩŋ a keŋ aŋ n ye ke.”

¹⁶ Ba yaa a keŋ ɔ pɩast ba dɩ, “Mɩnta nine chaan aŋaŋ ɔ saan benne ka ma dene?”

Ba baart dɩ, “Naaŋ Siiza.”

¹⁷ Yisa die dɩ wa baart dɩ, “Tɔ, nɩ tunŋ naaŋ wa dɩ mɔna ɔ tuo dene ta tunŋ ŋmɩŋ dɩ mɔna ɔ tuo dene.”

Yisa wɩa die dɩ yi be mamachi.

Hɔgɔ faartŋ yaa gamma kuŋ hagɩŋ kuŋ wɩa

(Mat. 22.23-33; Luki 20.27-40)

¹⁸ Womi Sadusisi, vuosi batan dɩ balla dɩ vuon kaan hagɩ kuŋ me, dɩ ga Yisa jigɩŋ a ga pɩast wa dɩ,
¹⁹ “Dɩdagɩɔ, Mosisi die nagɩna mɩɩka gie a yɩ tɩ: dɩ dembin dɩ a keŋ kpi ta vaa ɔ hɔgɔ ta wo ballɩ, dɩ daa wa nɩmbɩa mɔ ɔ faart wa kpihɔgɔ wa amɔ ba mɩɩɩ ballɩ aŋ ba yi vuodieke dɩ kpine ballɩ. ²⁰ Tɔ, saŋŋa kaanɩ dembisi bayɔpɔyɩ die benne a yi nɩmballɩ: jakɔɔɩ chaan die dɩ faart hɔgɔ ta kpi ta wo ballɩ. ²¹ Die wɩa vuodieke die dɩ diisine jakɔɔɩ ma die dɩ faart hɔgɔ wa gban ta kpi ta vaa hɔgɔ wa ta wo ballɩ. Dene gban gban die dɩ bɩ a yi vuodieke die dɩ diisine bɩtaa wa ma. ²² Aŋaŋ tɩalɩka

* ^{12:14} 12.14 Romani tɩŋgban vuosi die dɩ nyaŋŋɩna ba ta pɔgɩɩ ba.

ha mana. Ba bayɔpɔyɩ wa mana die faart hɔgɔ wa mɩŋ ta kpi ta wo ballɩ, ka kɔaŋ kɔaŋ chaan hɔgɔ wa gbaŋ die dɩ kpi. ²³ Lele, kuŋ haŋŋ daraan ba mana dɩ a keŋ haŋŋ, ba jabta balla ɔ sɩmma hɔgɔ wa? Ba bayɔpɔyɩ wa mana die faartna wa mɩŋ?”

²⁴ Yisa dɩ balɩ ba dɩ, “Nɩ ka sɩba wusie! Dama nɩ zɩ ŋmɩŋ gbanɩŋ wɩa yaa ŋmɩŋ haŋŋŋ. ²⁵ Kunti dɩ a keŋ haŋŋ kuŋ me, ba nan dɩ sɩ sɩba malakasi dɩ benne artzanna ma dene wo, ta hɔɔŋ faartɩŋ yaa dembin yallɩŋ kaan dɩ beri. ²⁶ Dɩ tɩaltɩ kunti haŋŋŋ nɩŋ wɩa nɩ ka kartɩ Mosisi gbanɩkɔ yaa gamma tɩka diile wɩa? Dɩ maagɩya mɩŋ dɩ ŋmɩŋ die balɩ a yɩ Mosisi dɩ, ‘N yiwo Abarahami ŋmɩŋ, Aziki ŋmɩŋ aŋaŋ Jakobu ŋmɩŋ.’ ²⁷ Vuosi gie die wɔŋ kpi mɩŋ ama ba ye ko bie wo ba mɩsɩ ma dama ŋmɩŋ ka yiwo kunti ŋmɩŋ ɔ yiwo vuodiekemba dɩ benne ba mɩsɩ ma ma ŋmɩŋ. Nɩ daga vuosi dɩ kunti kaan bɩ haŋŋ wa ka yi wusie.”

*Mɩrɩ dieke dɩ tɩanna mɩraha mana wɩa dene
(Mat. 22.34-40; Luki 10.25-28)*

²⁸ Vuodiekemba die dɩ dagɩnana ŋmɩŋ mɩraha wɔnyɩ die bie mi a wɔŋ ba balɩkɔ. Die ɔ yeye sɩba Yisa die mɩŋŋɩ dagɩ Sadusisi vuosisi pɩastkɔ chɩaŋ, die wɩa die ɔ keŋ mi aŋaŋ wɔpɩastɩŋ dɩ, “Mɩra bɩa tɩanna mɩraha mana.”

²⁹ Yisa dɩ balɩ wa dɩ, “Jadieke dɩ tɩanna a mana wɔnna ‘Wɔmma, Izara vuosi! Nabidie ŋmɩŋ nyɩna yine tɩ ŋmɩŋ. ³⁰ Chome ŋmɩŋ aŋaŋ fɩ sɔŋ mana aŋaŋ fɩ yɩaŋ mana aŋaŋ fɩ sɔŋanyile mana aŋaŋ fɩ haŋŋŋ mana.’ ³¹ Jadieke dɩ gɩtɩna bule wone, chome fɩ chanchaan sɩba fɩ chone fɩ gbaŋ gbaŋ dene. Mɩra bɩ wori a tɩaŋ mɩra ale wo gie.”

³² Daa wa dɩ balɩ Yisa dɩ, “Kpaŋŋɩ fɩ gbaŋ dɩdagɩrɩ! Dɩ yiwo wusie fɩ balɩ baart Nabidie ŋmɩŋ nyɩna ma yine ŋmɩŋ dɩ ŋmɩŋ bɩ wori a gɩtɩ ɔ ma sie ɔ nyɩna

ma wa, ³³ dt vuota yaaluma Ɔmɔɔŋ aŋaŋ ɔ sɔŋ mana, aŋaŋ ɔ sɔŋanyile mana aŋaŋ ɔ hagrɔŋ mana, ta yaaluma ɔ chanchaŋ sɔba ɔ yaalala ɔ gbaŋ gbaŋ dene wo. Fu baŋ tuo mɔra ale wo gie dt tɔaŋ fu baŋ nan kɔa dɔŋɔtɔ ta juɔ a yɔ Ɔmɔɔŋ ta bɔ kaaba nyinti yɔa Ɔmɔɔŋ.”

³⁴ Yisa die dt yene ta daa wa mɔŋŋɔ a balt wa, ɔ balt a yɔ wa, “Fuɔŋ aŋaŋ Ɔmɔɔŋ naart ka yɔa.” Na kɔaŋ chaŋ vuon die bɔ wo sikimɔŋ a baŋ pɔast wa wɔpɔastɔŋ.

Mɔnta bɔa yine Masia wa?

(Mat. 22.41-46; Luki 20.41-44)

³⁵ Yisa die dt dagɔnana Ɔmɔɔŋ jɔamɔŋ juokpenkɔɔkɔ ɔ pɔast ba, wɔpɔastɔɔɔ gie dt, “Dt yiwo lala Ɔmɔɔŋ mɔra dɔdagɔɔba dt baart dt vuonɔarɔŋ Masia wa baa ɔ yi wo Davidi haagɔŋ? ³⁶ Ɔmɔɔŋ Halɔkasɔka die june Davidi ma a yi ɔ baart:

‘Ɔmɔɔŋ dt balt a yɔ n Yɔmɔɔtɔŋ:

Kala n nuudiigiri gie chaŋ

a ga tuɔtɔ saŋŋa dieke n baŋ nagɔ fu dataast a yi fu nuun me.’

³⁷ Davidi gbaŋ gbaŋ dt wasa wa ‘N Yɔmɔɔtɔŋ’ Dt baa dt yiwo lala ɔ bɔ yi Davidi haagɔŋ?”

Yisa die dt balla ba yaa gamma mɔra dɔdagɔɔba berɔŋ dene

(Mat. 23.1-36; Luki 20.45-47)

Daadaŋ pam die kalla a gbɔɔŋ tɔba a wɔmma ɔ dagɔkɔ aŋaŋ sugɔfɔalɔŋ. ³⁸ ɔ dagɔkɔ sɔŋ die ɔ baart dt, “Nɔ stɔmma vuodiekemba dt dagɔnana Ɔmɔɔŋ mɔraha, ba nan dt yaala ba yeegi guuwagɔtɔ a chɔmma gilime, ta yaala ba wastɔma ba aŋaŋ jɔlɔma nyɔɔgɔtɔ ma ³⁹ ba keŋ juu Ɔmɔɔŋ jɔamɔŋ juone me, ba yaala vuokɔɔma jigikasɔka, ba keŋ lagɔ laalɔŋ jigɔŋ ba yaala sikpenkɔ kɔɔmatiɔlɔŋ jigikasɔka.

⁴⁰ Naa ba ŋaŋ a nyɔra kpihɔgɔba ta gbata ba nyinti mana,

ta jussa jussu wagiti siba ba chiga Դմւղ. Vuodiekemba dt yinene dene nan faast ye tıbtıdatıy pam.”

Kpihօցս wa piini wıa dene

(Luki 21.1-4)

⁴¹ Yisa die kalt a gbigi wo jigidieke ba nagına ligire a yıa Դմւղ յամւղ juokpenkpuku ma a daansa ba nagınana ba ligire a yıa, ligiretielıy pam die dt nagı ligire pam a yı: ⁴² Womi kpihօցս շօօլտիեյ dt keյ a nyıy a nagı tօցıfaast ale a yı. ⁴³ Yisa dt wa v kvaņandıstırbա ba balı a yı ba dt, “N bala nı kpihօցս շօօլտիեյ wo gie nagı ligire pam a yı a tıaյ banıy ba mana, ⁴⁴ dama banıy ba mana nagı wa ligire a yı ta tıalt ligire pam, ama wսուղ nıy aņaյ v շօօլստ mana v nagı wa v yalla die mana a yı, ta ka tıalt ligire dieke v baaյ nan dii gbaյ.”

13

Դմւղ յամւղ juokpenkpuku chսսսղ wıa

(Mat. 24.1, 2; Luki 21.5, 6)

¹ Yisa die dt nyınnana Դմւղ յամւղ juokpenkpuku ma v kvaņandıstırbա wսոյլ dt baart dt, “Dıdagırb, ye mamachi tige die ba mına aņaյ mamachi tana.”

² Yisa dt balı wa dt, “Ye mamachi nyinti gie, taյ balımıy gbaյ kaaյ tıalt a bie ka jigiberisikiյ ba nan kpaղղ a mana taaյ.”

Mugisiյ aņaյ wahala diile wıa

(Mat. 24.3-14; Luki 21.7-19)

³ Die Yisa dt ga a kalt Olivi Tıstı kunkogıy me ta Դմւղ յամւղ juokpenkpuku die bie wo ka nıղղա. Die Piita aņaյ Jemisi aņaյ յօօն aņaյ Andurusi die dt keյ v jigıy saղղա dieke v benne v nyına ma wa. ⁴ Ba ptast wa dt, “Balı tı saղղa dieke wıaha gie dt balla a yı.” Bı balı tı “Wudieke dt balla a dagı sıba wıaha gie mana baa a yı mıy?”

⁵ Yisa dt balt ba dt, “Nt stmma dt vuon gaan nt. ⁶ Vuosi pam nan keñ n saan ma a baart ‘N wone wo’, a gaan vuosi pam. ⁷ Nt keñ a wuñ tontt wta añañ tontt wbalika nt da keñ vaa ñmaamtñ yalla nt. Wtaha gie nan yi ama a kaan dagt siba dakpatiktiri daart keñye mñ. ⁸ Buurin nan wagt buurin, tñkpaññt nan wagt tamba, tñgban nan dt doma, vuosi nan kpi kññ ama geñhe baa a yiwo wahalaha piilñ.

⁹ “Nt daanstma nt gban, ba nan yigi nt a ga naaltba jigij. Ba nan ntgt nt ñmñ jtamñ juone jige, ba nan yi nt zie nyñkura añañ naaltba nñña n wta, añ nt balt ba ñmñ wta, ¹⁰ ama sie ñmñ wvññññ tugt tigtst mana ta dakpatiktiri ye keñ. ¹¹ Ba keñ a yigi nt a ga naaltñ jigij, nt da keñ vaa ka yi nt sugtchvstñ añañ nt baan nan balt die, ama sanja dt a keñ tugt nt balt wudieke mana ñmñ dt bala nt balt. Dama wudiekemba nt balla nt balt wa kaan yi nt wbalika, a baa a nyñ wa ñmñ Haaltñ ma. ¹² Vuosi nan nagt ba gban gban ba nimbalt a yt dt ba kvv ba, chvaltñ gban nan yi die gban gban a yt ba ballt. Ballt dtan nan yinñ a wagt ba chvaltñ añañ ba nñññ ta nagt ba a yt dt ba kvv ba. ¹³ Vuon mana nan haa nt n wta, ama vuodieke dt a keñ btagt tuoli a mana a ga tugt dakpatiktiri nan ye gbatñaanñ.

Ñmaanbtakv wta

(Mat. 24.15-28; Luki 21.20-24)

¹⁴ “Nt nan ye ‘Jabñ’ dt zene jigidieke ka kana ka mv ka zie.” (Vunñ mana dt a keñ kartñ wtaha gie kpaññ v gban a stmma ka chññ). “Sanja mi vuodiekemba dt benne Judia tñgban ma nt chgt ga kunkogij me. ¹⁵ Vunñ dt a keñ bie v mampili sikpeñ* v da keñ a svññ a juu tigiri me dt v nagt jaan a ga. ¹⁶ Vuodieke dt

* 13:15 13.15 Ba juone sikpeñ die kusiye mññ.

benne kɔaŋ ma da keŋ a kuli tigiŋ a nagɪ ɔ nyinyeeke. ¹⁷ Bɪa wɔbɪaŋ balla ka bemme hɔgɔ nyuutitieiŋ me aŋaŋ vuodiekemba dɪ yalla ballɪnyaalɪsɪ! ¹⁸ Nɪ jɔsɔsɪma ŋmɪŋ amɔ wɪaha gie da keŋ a yi yɪbɪŋ. ¹⁹ Daraaha mi wahala nan faast a tɪaŋ ŋmɪŋ dɪ naanna dɔnta dɪ yaa ga mɔbɔna wahala. Wahala dɪaŋ kaŋ bɪ beri a tɪaŋ naa. ²⁰ ŋmɪŋ die dɪ tɪŋ ka gobi daraaha, dɪ mɔbɔna vuon tɪŋ kaŋ ye gbattɪaantɪŋ ama ɔ vuovɔarɪkaha wɪa ɔ gobi daraaha.

²¹ “Saŋka mi vuon dɪ a keŋ balɪ a yi fɔ dɪ, ‘Ye, ŋmɪŋ vuovɔarɪkɪŋ, Masia wa bie giena yaa ɔ bie mi!’ Da keŋ a tuo wo a dii. ²² Dama saŋka mi ŋmɪnchɪbɪsɪ Masiasi aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ naazɔalɪba nan keŋ nyɪŋ a tɔŋ mamachi wɪa dɪ ba gaŋ vuodiekemba ŋmɪŋ dɪ vɔarɪna wa gbɪŋ, ba tɪŋ nan bɪagɪ. ²³ Nɪ mɪŋŋɪ a yalla nɪ gbɪŋ, n balɪ nɪ wɪɪŋ mana ta daart ye ka tɔgɪya.

Yisa yinŋi kienku wɪa

(Mat. 24.29-31; Luki 21.25-28)

²⁴ “Wahalaha kɔaŋ chaŋ ŋmɪnɪ nan sɪbɪ, chɪkɔ kaŋ bɪ yɪantɪ. ²⁵ Chɪŋmarɪsɪsɪ nan nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a nan, ta nyindieke mana dɪ benne ŋmɪŋsikpeŋ dɔŋ. ²⁶ Saŋka mi vuosi nan ye vuota Bɔadembɪŋ dɪ nyɪnna nɪŋmara ma a keŋ sɔbɔna aŋaŋ yiko pam aŋaŋ chuulɪkpeŋkɔɪŋ. ²⁷ ɔ nan tɔŋ malakasisi dɪ ba dɪ dɪa dɔnta lɔga mana a lagɪsɪ ŋmɪŋ vuovɔarɪkaha jigɪŋ mana.

Chunchuleke tɪka dagɪtɪ wɪa

(Mat. 24.32-35; Luki 21.29-33)

²⁸ “Nɪ vaa chunchule tɪka dagɪ nɪ yɪaŋ. Ka nagɪsɪ dɪ keŋ pɔsa ta vaatɪ dɪ nyɪnna nɪ sɪmma a baart yɪbɪŋ gbigiye mɪŋ. ²⁹ Die gbɪŋ gbɪŋ dɪ sɪɪ, nɪ bɪ a keŋ a ye ta nyinti gie yie nɪ sɪmma a baart n keniŋ gbigiye mɪŋ. ³⁰ Wusie nyinti gie mana nan yi ta vuodiekemba mana dɪ benne dɔnta mama lele ye kpi. ³¹ ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ

ttngban nan keŋ a ttan, ama n wɔbalŋka kaan ttan naa da.

Vuonj ka sɔba Yisa yinŋi kienku daan wɔa
(*Mat. 24.36-44*)

³² “Ama vuonj ka sɔba daa dieke yaa sanŋa dieke wɔaha gie dɔ baan nan yi. Malakasisi gban gban dɔ benne arizanna ma anan manŋ vuota Bɔadembɔŋ ka sɔba daa dieke sie ŋmŋ nyɔna sɔbɔna. ³³ Nɔ gbara, a daansɔma, dama nɔ ka sɔba sanŋka dɔ baan nan keŋ sanŋa dieke wo. ³⁴ Dɔ baa dɔ sɔmma sɔba daa wɔnyɔ dɔ dɔna a ga ttŋ, ta vaa ɔ tɔntɔntŋ anan ba wɔnyɔ mana tɔɔmŋ. Ta balɔ dɔ vuodieke dɔ gbarɔnana dɔ ɔ gbara. ³⁵ Die wɔa nɔ gbara dama nɔ ka sɔba tigiritien dɔ kienene sanŋa dieke. Dɔ nan biagɔ a yi jɔmŋ yaa tanseese, yaa kparaan kpan sanŋa yaa tɔnɔɔntŋ sanŋa. ³⁶ ɔ a keŋ bɔnyɔ ɔ da keŋ haart fɔ ta gɔɔra. ³⁷ N balla wudieke a yɔ nɔ wa, n balɔ a yɔ wa vuonj mana dɔ ɔ gbara!”

14

Vuokpɔma die dɔ sanna dɔ ba kɔɔ Yisa dene
(*Mat. 26.1-5; Luki 22.1, 2; Jɔɔn 11.45-53*)

¹ Die dɔ wa tɔalɔ wa daraa ale anan gasɔttanŋkɔ dɔɔga anan daraa diekemba ba dinene paanɔ diekemba ba ŋaana ka yie dabɔtɔ bɔ ma wa piili, ta ŋmŋ kɔkaabɔtɔba nyɔnkɔra anan vuodiekemba die dɔ dagɔnana ŋmŋ mɔraha die dɔ yaala sien an ba maanɔ a yigi Yisa a kɔɔ wa. ² Die ba baart dɔ, “Tɔ ka mɔ tɔ yigi wo dɔɔgaka sanŋa, dɔ daa die vuosisi nan yi watɔ an waagɔ nan.”

Hɔgɔ wɔnyɔ die dɔ sitine tulaari a yi Yisa sikpen me dene
(*Mat. 26.6-13; Jɔɔn 12.1-8*)

piast wa dt, “Si a fu yaala ti ga wɔnst a gbara gasitiɔŋku nyindiikehe a yi fu?”

¹³ Die ɔ tɔŋ ɔ kɔaŋandɔstriɔba bale ta balt ba dt, “Ni ga a juu tika ma ni nan haari daa wɔnyi dt chine jaŋ aŋaŋ nyaan, ni dta wa ¹⁴ a ga juu tigidieke me ɔ junene a balt tigitien: ‘Dɔdagɔrɔ wa baari, juoŋ beri mɔŋ manɔŋ aŋaŋ n kɔaŋandɔstriɔba dt baa ti dii gasitiɔŋku nyindiikehe?’ ¹⁵ Mi ɔ nan dagɔ juokpenkɔtiŋ dt benne sikpen me a yallt jaŋ mana a gbari, mi ni nan wɔnst wɔtiŋ mana a gbara.”

¹⁶ ɔ kɔaŋandɔstriɔba die dt ga tika ma a ye wɔtiŋ mana die ɔ balla dene gbaŋ gbaŋ. Die ba wɔnst gasitiɔŋku nyindiikehe mi.

¹⁷ Jiŋmɔŋ die dt tɔgɔna, Yisa aŋaŋ ɔ kɔaŋandɔstriɔba baŋ aŋaŋ bale wo die dt keŋ mi. ¹⁸ Die ba gana ga kalt a die Yisa dt baari dt, “N bala ni, ni wɔnyi balla ɔ posi n chɔaŋ, vuodieke aŋaŋ mɔŋ dt dinene.”

¹⁹ ɔ kɔaŋandɔstriɔba sɔgɔti die dt chɔɔst ba piasa wa wɔnyi wɔnyi, a baari dt, “Wusie, n ka yi tama dt manɔŋ fu daga dene?”

²⁰ Yisa dt balt ba dt, “Dɔ yiwo ni baŋ aŋaŋ bale wo gie sɔnsɔŋ wɔnyi, vuodieke aŋaŋ mɔŋ dt lagɔŋna a luo kpalt gie me. ²¹ Vuota Bɔadembɔŋ nan kpi sɔba ŋmɔŋ wɔa dt dagɔna die wo, ama bɔa wɔbɔaŋ balla ka bemme dembin dieke dt balla ɔ posi n chɔaka! Ba tiŋ ka mɔrɔ wa gbaŋ dt tiŋ nan dt kɔta a yi wa.”

Tɔ Yɔmɔtien nyindiike diile wɔa

(*Mat. 26.26-30; Luki 22.14-20; 1 Kor. 11.23-25*)

²² Die ba ye ko die mɔŋ Yisa dt nagɔ paanɔku a birɔ ŋmɔŋ a yi ke gbieri gbieri a nagɔ a yi ba ta baari dt, “Ni nagɔ, n nytiŋbanɔŋ wɔnna.”

²³ Ta v bi nagt nyaan̄chibiṅ an̄aṅ daaṅ a b̄t̄r̄ ḡm̄t̄ṅ a yi ke ta nagt a ȳt̄ ba, ba mana d̄t̄ nyuu ka ma. ²⁴ Yisa d̄t̄ bal̄t̄ ba d̄t̄, “N̄ Z̄t̄ṅ w̄oṅna, b̄v̄ balla b̄v̄ nȳt̄ṅ a ȳt̄ vuosi pam, b̄v̄ balla b̄v̄ daḡt̄ s̄t̄ba ḡm̄t̄ṅ ȳt̄ wa n̄v̄ahaal̄t̄ṅ. ²⁵ N̄t̄ vaa n̄ bal̄t̄ n̄t̄ wusie, n̄ kaan̄ b̄t̄ a nyuu daab̄v̄ gie sie daa dieke n̄ baan̄ nan nyuu daahaal̄t̄b̄v̄ ḡm̄t̄ṅ naart̄ ma.”

²⁶ Die ba wa ch̄t̄a ḡm̄t̄ṅ j̄t̄am̄t̄ṅ ȳt̄l̄t̄ ka k̄v̄aṅ chaan̄ ba ch̄uṅ ga Olivi T̄t̄st̄ kunkogiri me.

Yisa die d̄t̄ bala d̄t̄ Piita nan chiisi d̄t̄ v̄ ka s̄t̄ba wa dene (Mat. 26.31-35; Luki 22.31-34; J̄ōōn 13.36-38)

²⁷ Yisa d̄t̄ bal̄t̄ ba d̄t̄, “N̄t̄ mana nan ch̄t̄ṅt̄ ta va m̄t̄ṅ, dama ḡm̄t̄ṅ w̄obal̄t̄ka daḡt̄ya d̄t̄ ḡm̄t̄ṅ nan k̄v̄v̄ yiyaḡt̄r̄v̄ wa ta yiisehe puo taṅ. ²⁸ Ama maṅ a keṅ haḡt̄ kuṅ me, ka k̄v̄aṅ chaan̄ n̄ nan wol̄iṅ n̄t̄ n̄t̄ṅṅa a ga Galili t̄t̄ṅ ma.”

²⁹ Piita d̄t̄ bal̄t̄ Yisa d̄t̄, “Man̄t̄ṅ n̄ kaan̄ ch̄t̄ṅt̄ ta va f̄v̄, halt̄ vuon̄ mana d̄t̄ ch̄t̄ṅt̄ ḡbaṅ.”

³⁰ Yisa d̄t̄ bal̄t̄ a ȳt̄ Piita d̄t̄, “Vaa n̄ bal̄t̄ f̄v̄ wusie, jinne yuku gie kparaan̄ nan keṅ a baart̄ ka k̄v̄mma bule ta baart̄ z̄t̄ m̄t̄ṅ wa b̄v̄taa.”

³¹ Piita d̄t̄ wa faast̄ b̄t̄ bal̄t̄ d̄t̄, “Man̄t̄ṅ an̄aṅ f̄v̄ d̄t̄ keṅ baa t̄t̄ k̄pi ḡbaṅ n̄ kaan̄ baart̄ n̄ z̄t̄ f̄v̄!” Ū k̄v̄aṅand̄t̄s̄t̄r̄t̄ t̄t̄al̄kaha die d̄t̄ bal̄t̄ dene ḡbaṅ ḡbaṅ.

Yisa die d̄t̄ j̄v̄s̄v̄t̄na ḡm̄t̄ṅ an̄aṅ n̄t̄ṅṅm̄t̄na dene (Mat. 26.36-46; Luki 22.39-46)

³² Die ba t̄v̄ṅt̄na j̄iḡiṅ kaant̄ ba wast̄nana Gatisimani, Yisa d̄t̄ bal̄t̄ v̄ k̄v̄aṅand̄t̄s̄t̄r̄t̄ba d̄t̄, “N̄t̄ kala gie ta n̄ j̄v̄s̄v̄t̄ ḡm̄t̄ṅ.” ³³ Ta die v̄ yi Piita an̄aṅ J̄emisi an̄aṅ J̄ōōn d̄t̄ d̄t̄ wa. Die v̄ s̄v̄ṅ d̄t̄ faast̄ ch̄v̄s̄v̄t̄ s̄t̄ba v̄ baa v̄ k̄pi m̄t̄ṅ. ³⁴ Ū bal̄t̄ ba, “N̄ s̄v̄ṅt̄ch̄v̄s̄v̄t̄k̄v̄ wa faast̄ dala m̄t̄ṅ, a ga yaala ka k̄v̄v̄ m̄t̄ṅ, n̄t̄ w̄t̄art̄ gie ta yesime.”

³⁵ Die v̄ ch̄uṅ a ga n̄t̄ṅṅa b̄t̄ta a nagt̄ v̄ ḡbaṅ a taan̄ t̄ṅṅbaṅ, ta j̄v̄s̄v̄t̄ ḡm̄t̄ṅ d̄t̄, “D̄t̄ t̄t̄ṅ nan b̄taḡt̄ a yi,

gbaligtst gie sanja tɪŋ tɪŋ ta va mɪŋ.” ³⁶ Ɔ bi baart dɪ, “N chva, n chva, wɪŋ ka bɪagɪ fɪ, nagɪ gbaligtstst gie ta fɪ va mɪŋ, ama da n dɔŋŋɔ, vaa fɪ dɔŋŋɔ yi.”

³⁷ Die Ɔ yɪŋŋi a ga Ɔ kvaŋandɪstɪɪba bataa wa jigɪŋ ta ba gɔɔra, Ɔ pɪast Simoni Piita dɪ, “Simoni, gɔɔra mɪŋ? Tɪŋ kaan bɪagɪ a yesime bɪta gban?” ³⁸ Ɔ balɪ ba dɪ, “Nɪ mana hagɪ a gbara ta jɔstɪma ŋmɪŋ, amɔ nɪ da keŋ a jɔst magɪstɪ ma. Nɪ sɔgtɪ yaala nɪ yi wudieke dɪ mɔna, ama nɪ nyɪŋgbanka wo hagɪɪŋ.”

³⁹ Ɔ bi a yɪŋŋi a ga jɔstɪ a bala wɪaha mi gban gban ⁴⁰ ta bi yɪŋŋi a keŋ Ɔ kvaŋandɪstɪɪba jigɪŋ a ye be ba gɔɔrɪnana; dama gbɪeŋ die yalla ba pam die ba zɪ ba baan balɪ wa die. ⁴¹ Die Ɔ yɪŋŋi a keŋ bɪtaa kvaŋ chaan, Ɔ balɪ ba dɪ, “Nɪ ye ko gɔɔra mɪŋ ta voose? Dɪ mɔ! Nɪ daanstɪma, sanja tɔgtɪya mɪŋ dɪ ba nagɪ vuota Bɔadembɪŋ wa a yi vuobatɪ nuusi me. ⁴² Nɪ hagɪ tɪ ga. Nɪ daanst gie, daa dieke dɪ balla Ɔ posi n chɪtaka wɔnna.”

Ba yigine Yisa dene

(Mat. 26.47-56; Luki 22.47-53; Jɔɔn 18.3-12)

⁴³ Die Ɔ ye ko balla wɪa ta Judasi, Ɔ kvaŋandɪstɪɪba ban anan bale wo sɔŋ wɔnyɪ dɪ keŋ. Die Ɔ ŋan daadan pam die kenne, batan dɪ pɔgtɪɪ time batan dɪŋ dɪ pɔgtɪɪ dengbile. Die ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɔra anan vuodiekemba die dagɪnana ŋmɪŋ mɪraha anan tɪka nyɪŋkɔra die tɔnna ba. ⁴⁴ Judasi anan ba wɔŋ balɪ zieŋ mɪŋ dɪ, “Man a keŋ mɔgtɪ vuodieke kaamɪŋ, daa dieke nɪ yaalala wa Ɔ wondene, nɪ yigi wo a mɪŋŋɪ pɔgtɪɪ wa a yaa wa a ga.”

⁴⁵ Judasi die dɪ dene tɔgtɪ mi Ɔ ga Yisa jigɪŋ a baart dɪ, “Dɪdagɪɪ!” Ta mɔgtɪ Ɔ kaamɪŋ. ⁴⁶ Die wɪa die ba yigi wo a mɪŋŋɪ pɔgtɪɪ wa. ⁴⁷ Ɔ kvaŋandɪstɪɪba die dɪ zene mi wo wɔnyɪ dɪ vɔart jɪbɪŋ a gobi ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba

nyɨŋkura yɔmɔ wɔnyɨ tɨbɨŋ a taan. ⁴⁸ Yisa die dɨ pɨast ba dɨ, “Nɨ nagɨ wa manɨŋ a bɨrɨŋ wa gaarɔ a wa nagɨ time aŋaŋ dengbile a keŋ nɨ yigi mɨŋ? ⁴⁹ Daan mana die n bie wo nɨ jigɨŋ a daga nɨ ŋmɨŋ jɨamɨŋ juokpenkpɨkɨ ma, ta nɨ ka yigi mɨŋ. Ama sie ŋmɨŋ wɔbalɨka keŋ a yi wusie.”

⁵⁰ Die ɔ kɔaŋandɨstɨɨba mana die dɨ dɨna ɔ kɔaka dɨ chɨgt ta va wa.

⁵¹ Dalɔaktɨŋ wɔnyɨ die dɨ bɔbɨ gartɨŋ nyɨna a dɨ Yisa kɔaŋ, die ba yaala ba yigi wo ta yigi ɔ gartɨŋ ta gartɔ dɨ forisi ⁵² ɔ va gartɔ ba nuusi me ta chɨgt yɔrɨ a ga.

*Die ba nagɨ*na Yisa a ga vuodieke dɨ dinene sarɨya jigɨŋ dene

(*Mat. 26.57-68; Luki 22.54, 55, 63-71; Jɔɔn 18.13, 14, 19-24*)

⁵³ Die ba yaa Yisa a ga ŋmɨŋ kɨkaabtɨba jakɔɔrɨ tigiŋ, die ŋmɨŋ kɨkaabtɨba nyɨŋkura aŋaŋ tɨŋgbaŋka mana nyɨŋkura aŋaŋ vuodiekemba die dɨ dagɨnana ŋmɨŋ mɨraha die dɨ lagɨst mi. ⁵⁴ Piita die bie wo saasaa a dɨ ba kɔaŋ a ga juu ŋmɨŋ kɨkaabtɨba jakɔɔrɨ gbaaku ma. Die ɔ kalt mi aŋaŋ gbɨgbartɔ a weeli bolɨŋ. ⁵⁵ ŋmɨŋ kɨkaabtɨba nyɨŋkuraaha aŋaŋ nyɨŋkuraaha mana die dɨ yaala ba yaalt Yisa wɔbɨaŋ amɔ ba kɔɔ wa ta die yaalt a waart. ⁵⁶ Vuosi pam die dɨ chibi ŋmɨnchɨbɨst a yɨ wa ama ba ŋmɨnchɨbɨst die dɨ ka dɨ tamba. ⁵⁷ Mi batan die dɨ hagt a chibi ŋmɨnchɨbɨst gie a yɨ wa: ⁵⁸ Die tɨ wɔŋya ɔ balla dɨ, “N nan kpaŋŋɨ ŋmɨŋ jɨamɨŋ juokpenkpɨkɨ gie vuota dɨ nagɨna ɔ nuusi a mɨ a taan, ama ka daraa ataa kɔaŋ chaan n nan mɨ kaanɨ, vuota nuuŋ dɨ kana ka mɨ ka.” ⁵⁹ Aŋaŋ die mana yɔrɨ ba ŋmɨnchɨbɨst die dɨ ka dɨ tamba.

⁶⁰ Womi ŋmɨŋ kɨkaabtɨba jakɔɔrɨ dɨ hagt a zie ba jigɨŋ a pɨast Yisa dɨ, “Wo wɔbalɨktɨŋ balɨŋ yaa gamma wɨaha gie vuosisi dɨ balala wa?”

⁶¹ Ama Yisa die dɪ tart ta ka yuori ɔ nuɔŋ. Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakɔɔrt dɪ bɪ ptasɪ Yisa dɪ, “Fɔ yine Masia, Nabidie Ŋmɪŋ Bɔadembɪŋ wa?”

⁶² Yisa dɪ baart dɪ, “N yine wo, nɪ nan ye vuota Bɔadembɪŋ dɪ kala Nabidie Ŋmɪŋ nuudiigin chaŋŋ a kien ɔŋŋŋ ŋmɪŋsikpeŋ nɪŋmara.”

⁶³ Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakɔɔrt dɪ jɪ stɪnyɪrɪŋ ta chɪrɪ ɔ nyinyyeeke ta baart dɪ, “Tɪ ka bɪ yaala daanstatielin bɪbra. ⁶⁴Nɪ wɔŋ ɔ zana Ŋmɪŋ, lala nɪ balɪ?”

Die ba mana dɪ saagt dɪ ɔ chɔstya mɪŋ, dɪ die wɪa ba kɔɔ wa.

⁶⁵ Bataŋ die dɪ piili a tɪra nɪntɔbɪtɪ a yie Yisa. Die ba mɔɔ ɔ nine ta nɪgɪ wa, ta ptasɪ wa dɪ ɔ bɔgɪ a ye vuodieke dɪ nɪgɪna wa. Vuodiekemba die dɪ gbarɪna dɪ nagɪ wa ta fala wa.

Piita die dɪ chiisine dɪ ɔ ka sɪba Yisa dene
(*Mat. 26.69-75; Luki 22.56-62; Jɔɔŋ 18.15-18, 25-27*)

⁶⁶ Piita die ye bie wo gbaakɔ ma, ta Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakɔɔrt tɪntɪntɪba hɔgɔ wɔnyɪ die dɪ keŋ mi. ⁶⁷ Die ɔ yene Piita dɪ weelinene bolibu ɔ mɪŋŋɪ daansɪ wa ta baart dɪ, “Fɔ gbaŋ die gɔtɪ wa Yisa, Nazeriti vuoke me.”

⁶⁸ Ama Piita dɪ baart, “Aayɪ, N ka sɪba fɔ balala wudieke wo. N ka sɪba ka chɪŋŋ.” Ta chɔŋŋ a ga sanɔari tɔŋ.

⁶⁹ Die hɔgɔ wa gie die dɪ yene womi, ɔ piili a bala a yɪa vuodiekemba die dɪ zene mi dɪ, “Daa wa gie gbaŋ yiwo Yisa kɔŋŋandɪstɪrɪba wɔnyɪ.” ⁷⁰ Ama Piita dɪ baart dɪ, “Aayɪ” bɪbra.

Die dɪ yine sɔaa vuodiekemba die dɪ zene mi dɪ balɪ Piita bɪbra, “Kaŋŋ bɪagt a baart ka yi Yisa kɔŋŋandɪstɪrɪba wɔnyɪ, dama fɔ gbaŋ nyɪŋ wa Galili.”

⁷¹ Piita die dɪ hɔɔ dɪ, “Ŋmɪŋ datɪ n tɪbɪŋ maŋ keŋ ka bala wusie! N ka sɪba daa dieke nɪ balala wa.”

⁷² Womi kparaaka die dɪ kɔŋ ka bule ma ma. Piita die dɪ tɪnst Yisa die dɪ balla wudiekemba a yɪ wa wa: “Kparaan nan keŋ a baart ka kɔmma bule wo ta baart zɪ manɪŋ bɔtaa.” Die ɔ piili kpaŋ.

15

Die ba nagɪ na Yisa a ga Paliti jigɪŋ dene

(*Mat. 27.1, 2, 11-14; Luki 23.1-5; Jɔɔn 18.28-38*)

¹ Tɔŋ die dɪ vɔnna sɔkɔleeliŋ, ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɔraha aŋaŋ tɪŋgbaŋka nyɪŋkɔra aŋaŋ ŋmɪŋ mɪra dɪdagɪrɪba aŋaŋ nyɪŋkɔra mana die dɪ balɪ a zieŋ ba balla ba yi wudieke. Die ba bɔbɪ Yisa a yaa wa a ga Paliti* jigɪŋ a nagɪ wa a yi Paliti nuusi me. ² Paliti dɪ pɪast wa dɪ, “Fɔnɪŋ fɔ yine Juu vuosisi naaŋ wa?”

Yisa dɪ baart dɪ, “Wa, fɔ balɪna.”

³ ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɔraha die dɪ balɪ wɔbɪatɪ pam yaa gamma Yisa ma. ⁴ Paliti dɪ bɪ pɪast Yisa bɪbra dɪ, “Ka baa fɔ balɪ wɪŋ? Ye ba balla dɪ yi wudiekemba!”

⁵ Yisa die dɪ bɪ tart bɪbra, die dɪ yi Paliti mamachi.

Paliti die dɪ yɪna sieŋ dɪ ba kɔs Yisa dene

(*Mat. 27.15-26; Luki 23.13-25; Jɔɔn 18.39-19.16*)

⁶ Die dɪ yiwo ba buuriŋ wɪŋ dɪ gasɪtɪantɪŋ dɔsɔga saŋŋa mana ba dagɪ vuobalɪmɪŋ dansarɪka sɔŋ aŋ Paliti vɔart wa a taan. ⁷ Saŋka mi daa wɔnyɪ die dine Barabasi a bie dansarɪka sɔŋ ɔ ŋaŋ vuosi batan. Die ba wagɪ wa Paliti vuosi a yalla ba gbatɪ Juu vuosi a nyɪŋ Paliti vuosisi nuusi me, waagɪbɔ sɔŋ die vuosi batan die dɪ kpi, die wɪa die ba ligi be. ⁸ Daadamba die dɪ lagɪŋ a balla Paliti dɪ ɔ yi ɔ ŋaana a wɔŋ yie die wo a yɪ ba. ⁹ Paliti die dɪ pɪast ba dɪ, “Nɪ yaala n vɔart Juu vuosisi naaŋ wa a yɪ nɪ?” ¹⁰ Die ɔ

* ^{15:1} 15.1 Paliti die yiwo Romani vuodiekemba die dɪ nyaŋŋɪna Juu vuosisi jakɔsɔŋ wɔnyɪ.

paalt sɪba a baart Ɔmɪŋ kɪkaabtɪba nyɪŋkɪraha die yaa wa Yisa a keŋ a yɪ wa mɪŋ dama die ba yiwo sugigolitieliŋ.

¹¹ Ama Ɔmɪŋ jɪamɪŋ nyɪŋkɪraha die dɪ haŋt a zie vuosi me a balɪ ba dɪ ba baart Paliti vɔart Barabasi a yɪ ba.

¹² Paliti dɪ bɪ pɪast daadamba dɪ, “Ta bɪa nɪ wa yaala n yi vuodieke nɪ wasɪnana Juu vuosisi naaŋ wa?”

¹³ Die ba yɪŋŋi a natɪ a baart dɪ, “Kpaast wa a diisi dagartkɔ ma!”

¹⁴ Ama Paliti die dɪ pɪast ba dɪ, “Taalɪ bɪa v yi?”

Ba bɪ faast natɪ dɪ, “Kpaast wa a diisi dagartkɔ ma.”

¹⁵ Paliti die yaala daadamba sɔŋ fɪalt die wɪa v vɔart Barabasi a yɪ ba. Ta die wa yi sojasisi dɪ nɪŋt Yisa aŋaŋ kpaastɪŋ ta wa nagɪ wa a yɪ dɪ ba ga kpaast wa dagartkɔ ma.

Sojasisi die dɪ zana Yisa dene

(Mat. 27.27-31; Jɔɔn 19.2, 3)

¹⁶ Die sojasisi dɪ wa nagɪ Yisa a juu Paliti gbaakɔ ma ta wa sojasi tɪaltkaha. ¹⁷ Die ba nagɪ guuŋmɪntɪŋ a yeegi wo, ta nagɪ haŋŋɔɔst a wɔnst sibubiŋ a bubɪ v sikpeŋ me.

¹⁸ Ta piili a waasa wa dɪ, “Juu vuosisi naaŋ, dɔa dɔa!”

¹⁹ Die ba nɪŋt v sikpeŋ me aŋaŋ daaŋ, a tɪɪɪ nɪntɔbɪtɪ a yi wo ta gbirigi ba dune me a yie sɪba ba jɪama ba naaŋ wa mɪŋ.

²⁰ Die ba vɔartna wa falaha a kpatɪ wa ba yɪŋŋi a vɔart garɪguuŋmɪmbɔ ta nagɪ v gbaŋ gbaŋ v nyɪnyeeke a yeegi wo. Ta yaa wa a gara dɪ ba ga kpaast wa dagartkɔ ma.

Die ba kpaastna Yisa a diisi dagartkɔ ma dene

(Mat. 27.32-44; Luki 23.26-43; Jɔɔn 19.17-27)

²¹ Die ba ganana wa ba ga tuoli Simoni, Alekizanda aŋaŋ Rufusi chɔɔŋ, die v yiwo Sayireni tɪŋgbaŋ vuonɪ ta v nyɪŋ jigɪŋ a keŋ a juo tɪka ma ba mugisi wo v tuo dagartkɔ a chii. ²² Die ba yaa Yisa a ga jigidieke ba wasɪnana Gɔɪŋɔta

(ka chtaŋ wone sikpenkogilike jigin). ²³ Mi vuosi batan die di nagt daan anan tii dieke ba wasnana mirt a lagt taŋ a yi wa, die v zeti bv nyuule. ²⁴ Die ba kpaast wa a diisi dagartkɔ ma ta nagt v nyinyeeke a puo dvan ta yi chaachaa ba wɔnyɔ mana di baan nan ye die. ²⁵ Die ba kpaast wa wa sɔkɔvɔ hawast awayt saŋŋa. ²⁶ Die ba nagt gbanŋ a maagt wɔrt gie wta ba kpaastna wa a diisi dagartkɔ sikpen di,

“JUU VUOSISI NAAŋ WA.”

²⁷ Die ba bɔ kpaast wa gaartŋ bale dagartɔ ma a gvt v ma, wɔnyɔ di bie v nuudiigin ta wɔnyɔ wa dtaŋ di bie v nuugalt chaan. ²⁸ ((Naa die yine stba ŋmŋ gbanŋ die di maagtna dene di, “Die ba nagt wa a gvt vuobati ma.”))

²⁹ Vuodiekemba die di tannana die ŋaan vigi wo ba sikipigile ta taanna jome Yisa ma di, “Aha! Die fv bala nan kpanŋ ŋmŋ Jamŋ juokpenkɔkɔ a taan ta daraa ataa kvan fv mɔ ka wa! ³⁰ Lele keŋ a sɔvɔ dagartkɔ sikpen a gbati fv gban.”

³¹ Kɔkaabitba nyŋkɔraha anan ŋmŋ miraha didagɔrta gban die di vvara Yisa fala ta bala a yta taŋ di, “Die bɔgt a gbata batan ta kaan bɔgt a gbati fv gban. ³² Nɔ vaa ti ye Masia wa, Izara vuosisi naan wa nan keŋ a sɔvɔ dagartkɔ ma an ti yi wo yada!”

Die gaartŋ bale diekemba ba kpaastna a gvt v ma wa gban die zta wa mŋ.

Yisa kuj wta

(*Mat. 27.45-56; Luki 23.44-49; Jɔɔɔ 19.28-30*)

³³ Die ŋmŋ di wana a ga tɔgt sikpen sɔnsɔv, tɔngbanka mana mana die di sibi. Die ka sibi wo dee a ga tɔgt ŋmŋgbɔlɔkŋ hawast ataa saŋŋa. ³⁴ Hawast ataa wa kvan chaan Yisa di faast a keesi a baart di, “Eloyi, Eloyi

kpiye mɨŋ, ɔ balt a yɨ Josefu dɨ ɔ nan bɨagɨ a ga nagɨ Yisa nyɨŋbanɨka. ⁴⁶ Josefu die dɨ daa garɨŋ a nagɨ Yisa nyɨŋbanɨka a sɔsɨŋ dagarɨkɔ ma ta a vili Yisa nyɨŋbanɨka a nagɨ ka a dɔaŋ ba tune vɔrɨŋ dieke taŋ lɔgɨŋ ma. Ta die wa nagɨ taŋkpenkɨrɨŋ a ligi vɔrɨkɔ nɔaŋ. ⁴⁷ Meri Magidalini aŋaŋ Meri vuodieke dɨ yine Josefu nuŋ die zie a daansa mɨŋ, a die ye ba nagɨna Yisa a dɔaŋ jigidieke wo.

16

Yisa kuŋ hagɨŋ wa

(*Mat. 28.1-8; Luki 24.1-12; Jɔɔn 20.1-10*)

¹ Die davɔsɨkɨrɨ daaŋ die dɨ tɨanna, Meri Magidalini aŋaŋ Meri vuodieke dɨ yine Jemisi nuŋ aŋaŋ Salome die dɨ daa tulaari dɨ ba yaa a ga a duuri Yisa nyɨŋbanɨka.

² Alasiri daraaŋ sukɔleeliŋ, die ba ga ɔ vɔrɨkɔ jigɨŋ. ³ Die ba chɔnnana sieku me wo ba ptasa taŋ dɨ, “Mɨnta balla ɔ bilɨŋ tant vɔrɨkɔ nɔari ma a yɨ tɨ?” ⁴ (Tant die yiwo taŋkpenkɨrɨŋ.) Die ba daansɨ a ye ta tant wɔŋ a bilɨŋ mɨŋ. ⁵ Die wa die ba juu vɔrɨkɔ ma a ye dalɔakɨŋ wɔnyɨ dɨ kalla nuudiigiri chaaŋ a yeegi nyɨŋyɨtala, ŋmaamɨŋ die dɨ yigi be.

⁶ Daa wa die dɨ baari dɨ, “Nɨ da vaa ŋmaamɨŋ yalla nɨ. Nɨ yaala Yisa, vuodieke dɨ nyɨnna Nazeriti wa, die ba kpaasɨna dagarɨkɔ ma wa, ama ɔ wo giena ɔ hagɨ kuŋ me mɨŋ! Nɨ daansɨ gie, giena die ba nagɨ wa a dɔaŋ wa.

⁷ Nɨ gamma a balt ɔ kuŋandɨsɨrɨba aŋaŋ Piita: ɔ baa ɔ dɨa nɨ nɨŋŋa a gamma Galili me; nɨ nan ye wo mi sɨba die ɔ balla nɨ die wo.”

⁸ Die wa die dɨ yi ŋmaamɨŋ aŋaŋ mamachi die dɨ juu be, ba chɨgtɨ a nyɨŋ vɔrɨkɔ ma. Die ba ka balt vuosɨŋ wɨŋ, dama ŋmaamɨŋ die yalla ba.

Yisa die dı nyınna Meri Magidalini jigijn dene
(*Mat. 28.9, 10; Joon 20.11-18*)

((⁹ Die Yisa dı hagına kumbu me wo dıntıj daart mi sükıstıj die v woliıj nyıj wa Meri Magidalini jigijn vuodieke ma die v yagına jımbıatı ayıpıoyı wa. ¹⁰ Meri Magidalini die dı ga a balı Yisa zıbalıj die dı faastına kumma aıaj sıgıchıstıktıv dı Yisa hagtı kuıj me mıj. ¹¹ Die ba wınna Meri Magidalini dı balla dı Yisa hagtıya mıj wa, ta wınıj v ye wo wo, die ba ka yi wo yada.

Yisa die dı nyınna v kvaıandıstırtıba bale wo jigijn dene
(*Luki 24.13-35*)

¹² Naa kvaıj chaıj die v kvaıandıstırtıba bale die dı nyıj tıka sıj a chıj sıej me. Die v tarıgtı v gbaıj a nyıj ba jigijn. ¹³ Die ba yıııj a ga balı banıj ba, ama die ba ka yi be yada.

Yisa die dı nyınna v kvaıandıstırtıba baıj aıaj kaantı wa jigijn dene
(*Mat. 28.16-20; Luki 24.36-49; Joon 20.19-23; Tıstıma 1.6-8*)

¹⁴ Kvaıj kvaıj chaıj Yisa die dı nyıj v kvaıandıstırtıba baıj aıaj kaantı wa jigijn ta ba die. Die v galıj ba dı ba yıne sıkpeıj hagtırtıelıj ba kana ka tuo dii vuodieke ma die dı balla ba dı ba ye wo v hagına kumbu me wo. ¹⁵ V bı balı ba dı, “Nı gamma dıntı mana mana a balı İmıj wınvınaha a yı vuıj mana. ¹⁶ Vuodieke mana dı a keıj a tuo mıj a dii ta nı sıı wa İmıj nyaıj nan ye gbatıtaantıj, ama vuodieke mana dı a keıj a ka tuo mıj a dii İmıj nan dii dı tıej sarıya a baartı v chıstıya. ¹⁷ Wıaha gie nan dı dı vuodieke ma dı bala ba tuo mıj a dii wo: ba nan dı yaga jımbıatı n saıj ma: ba nan dı bala wıbalıktı gaast. ¹⁸ Ba nan dı

ᲒᲙᲓᲗ ᲒᲗᲗᲗᲗᲗ ᲒᲗᲗᲗᲗ ᲒᲗᲗᲗᲗ
Konni NT (Ghana)

copyright © 2004-2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Konni)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun 2022

5d16fd5e-902d-51bf-967c-3e7c4efb8e57